

INFORMATOR

LETO 2026

272

22. 4. 2026

VSEBINA

ETIČNI IN POKLICNI KODEKS RTV SLOVENIJA

**Smernice za odgovorno ravnanje in priročnik za pripravo
kakovostnih programskih vsebin**

KAZALO

1.	<u>IZHODIŠČA</u>	6
1.1	Rastoča knjiga o medijskih izzivih	6
1.2	Hrbtenica samoregulacije in pripomoček za (samo)nadzor	7
2.	<u>ETIČNA NAČELA</u>	7
2.1	Resnicoljubnost	7
2.2	Poštenost	7
2.3	Spoštljivost	7
2.4	Odgovornost	8
2.5	Avtonomnost	8
2.6	Transparentnost	8
2.7	Kolegialnost	8
3.	<u>POKLICNA MERILA</u>	8
3.1	Natančnost	9
3.1.1	Navajanje virov	9
3.1.2	Popravljanje napak	9
3.1.3	Lažne novice, dezinformacije	9
3.1.4	Umetna inteligenca	10
3.1.5	Potvorbe, plagiatorstvo	10
3.2	Nepristranskost	10
3.2.1	Nevtralnost	10
3.2.2	Mnenja, ocene in poklicne sodbe	10
3.2.3	Izbor sogovornikov	11
3.2.4	Način sporočanja	11
3.3	Celovitost	11
3.3.1	Celovitost posamezne vsebine	11
3.3.2	Zorni kot	11
3.3.3	Kontekst	12
3.3.4	Razpon mnenj oz. stališč	12
3.3.5	Dopolnjevanje v nizu	12
3.3.6	Teme, ki razdvajajo javnost	12
3.3.7	Raznovrstnost	12
3.4	Spoštovanje zasebnosti	13
3.4.1	Javna oseba	13
3.5	Jezikovna dovršenost	14
3.5.1	Izjeme	14
3.5.2	Izbor nastopajočih	14
3.5.3	Jeziki narodnih skupnosti	14
3.5.4	Znakovni jezik, podnaslavljanje	15
3.5.5	Tuji jeziki	15
3.5.6	Naslavljanje, uporaba nazivov	15
3.5.7	Jezikovne smernice	15
4.	<u>PRAVILA OBLIKOVANJA IN IZVEDBE VSEBIN</u>	15
4.1	Zbiranje in preverjanje podatkov	16
4.1.1	Obvezna predstavitev novinarja	16
4.1.2	Soglasje oz. privolitev za snemanje	16

4.1.3	Javni kraj, zasebna posest	16
4.1.4	Posebne metode zbiranja podatkov in snemanja	16
4.1.5	Neznanstvene ankete	17
4.1.6	Skrita kamera	17
4.1.7	Preverjanje podatkov	17
4.2	Uporaba podatkov	17
4.2.1	Uporaba sporočil za javnost, promocijskih gradiv	17
4.2.2	Prikrito oglaševanje	17
4.2.3	Navajanje in povzemanje citatov	18
4.2.4	Navajanje številčnih podatkov	18
4.2.5	Navajanje izsledkov javnomnenjskih raziskav	18
4.2.6	Sovražni govor	18
4.3	Viri	19
4.3.1	Neimenovani vir	19
4.3.2	Obremenilni podatki iz neimenovanih virov	19
4.3.3	Posnetki in fotografije zunanjih avtorjev	19
4.3.4	Pridobljeni posnetki ali fotografije ljudi	19
4.3.5	Varovanje zaupnosti virov	20
4.3.6	Plačila informatorjem	20
4.3.7	Plačila nastopajočim	20
4.4	Pravila žanrov	20
4.4.1	Ločevanje informacij od komentarja	20
4.4.2	Vest	21
4.4.3	Izjava	21
4.4.4	Poročilo	21
4.4.5	Poročanje v živo	21
4.4.6	Anketa	21
4.4.7	Intervju – splošna pravila	22
4.4.8	Spletni intervju	23
4.4.9	Radijski in televizijski intervju	23
4.4.10	Reportaža	24
4.4.11	Analiza, analitična predstavitev	24
4.4.12	Komentar	24
4.4.13	Kolumna	24
4.4.14	Komentiranje športnih dogodkov	24
4.4.15	Satira, parodija, glosa, koserija	25
4.4.16	Dokumentarne vsebine	25
4.4.17	Igrane vsebine o resničnih dogodkih in ljudeh	25
4.5	Oblikovanje vsebin	25
4.5.1	Jezik in govor	26
4.5.2	Neprimeren in prostaški jezik	26
4.5.3	Odgovornost za izrečeno	26
4.5.4	Pravila snemanja, fotografiranja, oblikovanja	26
4.5.5	Uporaba arhivskih in simbolnih posnetkov	27
4.5.6	Anonimni sodelujoči/zakriti govorec	27
4.5.7	Prevod in priredba	27
4.5.8	Videz nastopajočih in programskih ustvarjalcev	28
4.6	Pravila kakovostne produkcije	28
4.6.1	Slišnost in razumljivost	28
4.6.2	Čitljivost	28
4.6.3	Uporaba pridobljenih posnetkov in fotografij	29
5.	<u>POSEBNOSTI PRI SPOROČANJU POSAMEZNIH VSEBIN .....</u>	<u>29</u>
5.1	Spremljanje političnega življenja	29

5.1.1	<i>Politično uravnoteževanje</i>	29
5.1.2	<i>Delo vlade in parlamenta</i>	29
5.1.3	<i>Delo predsednika republike</i>	30
5.1.4	<i>Politiki v programih RTV Slovenija</i>	30
5.2	Vlada in opozicija	30
5.3	Volilna in referendumsko kampanja	30
5.3.1	<i>Objava in uskladitev pravil</i>	31
5.3.2	<i>Predstavitve kandidatov, programov in stališč</i>	31
5.3.3	<i>Soočenje kandidatov, političnih strank, list, organizatorjev kampanje</i>	31
5.3.4	<i>Vodenje predstavitvenih pogovorov in soočenj</i>	32
5.3.5	<i>Javnomnenjske raziskave, volilne napovedi, vzporedne volitve</i>	32
5.3.6	<i>Poročanje o volilnih izidih</i>	32
5.3.7	<i>Plačana oglasna volilna in referendumsko sporočila</i>	33
5.4	Poročanje o izrednih dogodkih	33
5.4.1	<i>Prekinitev programa</i>	33
5.4.2	<i>Poročanje o naravnih in drugih nesrečah večjega obsega</i>	33
5.4.3	<i>Terorizem, ugrabitve, zajetje talcev, oboroženi spopad</i>	33
5.4.4	<i>Varnost države</i>	34
5.4.5	<i>Demonstracije, shodi, zborovanja</i>	34
5.4.6	<i>Vojna in oboroženi spopad</i>	34
5.4.7	<i>Sporočanje posebnih obvestil, opozoril in poizvedb</i>	35
5.4.8	<i>Poročanje o stavkah</i>	35
5.5	Gospodarsko in finančno novinarstvo	35
5.5.1	<i>Potrošniške vsebine</i>	36
5.6	Preiskovalno in podatkovno novinarstvo	36
5.7	Poročanje o nesrečah, kaznivih dejanjih, preiskovalnih postopkih	36
5.7.1	<i>Pravica do pietete</i>	37
5.7.2	<i>Poročanje o žrtvah</i>	37
5.7.3	<i>Prikazovanje osumljenih, obdolženih, obtoženih, obsojenih</i>	37
5.7.4	<i>Varovanje identitete otrok</i>	37
5.7.5	<i>Dolžnost poročanja o sodnem epilogu</i>	37
5.7.6	<i>Pogovori z obsojenimi</i>	37
5.7.7	<i>Posnemanje in nesprejemljivo vedenje</i>	38
5.8	Spremljanje policijskih in vojaških akcij	38
5.9	Poročanje o zdravju	38
5.9.1	<i>Duševno zdravje</i>	39
5.9.2	<i>Samomor</i>	39
5.10	Spremljanje znanosti in tehnologije	39
5.11	Podnebno in okoljsko novinarstvo	40
5.12	Prikazovanje nasilja, tveganih ravnanj, nazornih prizorov spolnosti	40
5.13	Zaščita otrok pred škodljivimi vsebinami	41
5.13.1	<i>Umeščanje in označevanje</i>	41
5.13.2	<i>Napovedniki, oglasi</i>	41
5.13.3	<i>Informativne vsebine</i>	42
5.14	Odnos do ranljivih in drugih družbenih skupin	42
5.14.1	<i>Enakopravnost spolov</i>	42
5.14.2	<i>Narodna, kulturna, verska, rasna raznovrstnost</i>	42
5.14.3	<i>Starejši</i>	43
5.14.4	<i>Osebe z invalidnostjo</i>	43
5.14.5	<i>Spolna identiteta, usmerjenost in pripadnost</i>	43
5.14.6	<i>Otroci</i>	43
6.	<u>PRAVILA POSVETOVANJA, OBJAVE VSEBIN IN POSEGOVANJE</u>	44

6.1	Obveznost posvetovanja	44
6.2	Novinarsko-uredniški odnosi	44
6.3	Načelo hierarhičnosti.....	44
6.4	Poseg v programsko vsebino.....	44
6.5	Cenzura, samocenzura.....	44
6.6	Deljena uredniška odgovornost.....	45
6.7	Seznanitev vodstva	45
6.8	Odstranitev ali popravljanje že objavljenih vsebin	45
6.8.1	Pravica do pozabe.....	45
6.9	Avtorizacija.....	46
6.10	Prepoved objave	46
7.	<u>JAVNO DELOVANJE ZAPOSLENIH IN NAVZKRIŽJA INTERESOV</u>	46
7.1	Navzkrižni interesi pri poslovnem sodelovanju	46
7.2	Zasebna pridobitna dejavnost	47
7.3	Omejitve v uporabi znanja, veščin, prepoznavnosti	47
7.4	Sodelovanje v oglasih, promocijah in sponzoriranih vsebinah	47
7.5	Družbena omrežja.....	48
7.6	Darila, usluge, ugodnosti	48
7.7	Službena potovanja, oblačila, testna vozila.....	48
7.8	Nagrade.....	49
7.9	Politična, sindikalna in stanovska dejavnost	49
7.9.1	Sindikavno in stanovsko delovanje na RTV.....	49
7.10	Politične kandidature	49
7.11	Sodelovanje v volilni in referendumski kampanji	50
7.12	Članstvo v tajnih organizacijah	50
7.13	Prehajanje v vladne strukture, interesna združenja, oglaševalske agencije.....	50
8.	<u>OGLAŠEVANJE: MERILA, PRAVILA, ZAVEZE</u>	51
8.1	Etična, vsebinska in izvedbena merila oglaševanja.....	51
8.2	Odgovornost, nadzor, pritožbe	52
9.	<u>POPRAVKI, PRITOŽBE, REŠEVANJE STROKOVNIH SPOROV, SEZNAVANJE JAVNOSTI, PRAVNA POMOČ</u>	52
9.1	Predlogi popravkov in pritožbe	53
9.1.1	Odgovorni urednik.....	53
9.1.2	Služba za komuniciranje, zaposleni in drugi sodelavci	53
9.2	Svet za poklicna in etična vprašanja (Spev).....	53
9.2.1	Sestava, imenovanje in mandat Speva	53
9.2.2	Delovanje Speva	54
9.2.3	Naloge Speva in način njihovega uresničevanja	54
9.2.4	Javnost dela in obravnava	55
9.3	Varuh pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov	55
9.4	Pravna pomoč	55
10.	<u>UVELJAVITEV IN VELJAVNOST ETIČNEGA IN POKLICNEGA KODEKSA</u>	55
10.1	Spremembe in dopolnitve Kodeksa.....	56
10.2	Prehodne in končne določbe.....	56

Javni mediji so gradnik skupnosti in demokratičnih družb. To je tudi poslanstvo RTV Slovenija, ki je osrednja medijska in kulturna ustanova v Sloveniji. V javnem interesu kakovostno, neodvisno in avtonomno deluje tako, da v zakonih opredeljene naloge¹ in Programske standarde RTV Slovenija² uresničuje odgovorno, strokovno in etično.

Posebnost RTV Slovenija je raznovrstnost medijskih vsebin in storitev, ki jih ustvarja v različnih žanrih in tehnikah ter javnosti posreduje po radiu, televiziji in spletu, tako z radiodifuznim oddajanjem kot na digitalnih platformah.

Skupni imenovalac in vezivno tkivo v tej raznoliki praksi je Etični in poklicni kodeks RTV Slovenija (v nadaljevanju: Kodeks). Ta dokument je zbirka načel, meril, smernic, navodil in pravil, razvrščenih v poglavja, podpoglavja in točke, ki se nanašajo na vsa področja medijskega ustvarjanja in delovanja javnega medija, kakor tudi na integriteto in dolžnost izogibanja navzkrižjem interesov, ki velja za vse sodelujoče pri nastajanju radiotelevizijskih vsebin in storitev.

1. IZHODIŠČA

Osrednji namen Kodeksa je, da ga kot pripomoček pri delu in ravnanju uporabljajo vsi zaposleni in drugi sodelavci RTV Slovenija, v katerem koli členu medijske verige, ne glede na pravni odnos z RTV Slovenija.

V dokumentu se za skupnost sodelujočih uporabljata besedi zaposleni in sodelavci, za neposredno vpete v nastajanje programov in storitev pa programski ustvarjalci. To poimenovanje se nanaša na vse, ki snujejo, ustvarjajo, realizirajo in posredujejo izvirne vsebine in uporabniške storitve RTV Slovenija, pa tudi tiste, ki za gledalce, poslušalce, bralce in uporabnike RTV-vsebin (v nadaljevanju: občinstvo) izbirajo vsebine zunanjih producentov.

Kodeks ni le orodje novinarjev in urednikov, ampak priročnik za vse zaposlene in sodelavce. Kadar se smernice, pravila in navodila nanašajo na programske ustvarjalce ali še ožjo skupino sodelujočih, je to posebej navedeno.

V Kodeksu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za moško in žensko slovnično obliko.

1.1. Rastoča knjiga o medijskih izzivih

Nabor etičnih načel, poklicnih in drugih meril, smernic delovanja, navodil in pravil se lahko ob izzivih časa izkaže za nezadostnega in pomanjkljivega, bodisi zaradi tehnoloških novosti bodisi zaradi novih poročevalskih tematik, razvijanja hibridnih žanrov ali tudi širših družbenih in medijskih okoliščin. Javni medij mora v korak s časom. Zato je Kodeks rastoča knjiga, ki jo je treba nenehno preverjati, osveževati in dopolnjevati.

---

¹ [Zakon o Radioteleviziji Sloveniji \(ZRTVS-1\)](#), [Zakon o medijih \(Zmed-1\)](#), [Zakon o zavodih](#), [Zakon o avdiovizualnih medijskih storitvah \(ZAvMS\)](#), [Zakon o volilni in referendumski kampanji \(ZVRK\)](#) itd.

² [Programski standardi RTV Slovenija](#).

1.2. Hrbtenica samoregulacije in pripomoček za (samo)nadzor

Kodeks je hrbtenica samoregulacije, ki ga zaposleni in sodelavci RTV Slovenija, Varuh pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov vsebin RTV Slovenija (v nadaljevanju: Varuh), Svet za poklicna in etična vprašanja (v nadaljevanju: Spev) ter organi upravljanja in nadzora lahko uporabljajo kot pripomoček za (samo)nadzor. Obenem je lahko v pomoč javnosti pri razumevanju medijskega delovanja javne radiotelevizije ter temeljnih etičnih načel in poklicnih meril, ki so vodilo pri ustvarjanju vsebin in storitev RTV Slovenija.

Osnovni namen Kodeksa je usmerjati in ne sankcionirati. Čeprav dokument ne določa sankcij za kršitve oz. kršitelje, pa je ob napakah in kršitvah lahko uporabljen kot podlaga za ugotavljanje odgovornosti in ukrepanje v skladu z internimi akti.

Uprava RTV Slovenija je dolžna poskrbeti, da Kodeks živi kot obvezujoč temelj kakovostnega medijskega delovanja in obvezna vstopnica za nove sodelavce RTV Slovenija.

2. ETIČNA NAČELA

V tem poglavju so nanizana etična načela, ki veljajo predvsem za novinarje, urednike in druge ustvarjalce RTV-vsebin in uporabniških storitev (v nadaljevanju: programski ustvarjalci). So temelj za pripravo etičnih programskih vsebin in pripomoček za reševanje etičnih dilem pri ustvarjanju vsebin. Ta načela se neposredno navezujejo na Zaveze programskih ustvarjalcev, ki so navedene v Programskih standardih RTV Slovenija.

2.1. Resnicoljubnost

Programski ustvarjalci so resnicoljubni. To pomeni, da informacije preverjajo, dejstev ne prikrivajo, prikrajajo ali potvarjajo. Ne sodelujejo pri širjenju neresnic, obrekovanju, sramotanju ali neutemeljenem obtoževanju ter kateri koli obliki potvorjenih ali zavajajočih sporočil (lažne novice, dezinformacije, zlonamerne in napačne informacije).

2.2. Poštenost

To načelo programski ustvarjalci uresničujejo tako, da se ne okoriščajo s škodovanjem drugemu, ne sprejemajo podkupnine in ne uporabljajo nepoštenih prijemov, da bi prišli do podatkov. Z viri ne manipulirajo in jih ne zlorabljajo. Dane besede se držijo, zaupnih virov ne razkrivajo. Ob objavi hudih obtožb pridobijo odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo. Poštenost do sebe pomeni, da upoštevajo osebne okoliščine, ki bi jim lahko preprečile nepristransko delo.

2.3. Spoštljivost

Do ljudi, s katerimi pri delu pridejo v stik, se programski ustvarjalci vedejo spoštljivo, ščitijo njihovo dostojanstvo, ne izkoriščajo njihovih stisk, ne posegajo v njihovo intimo in zasebnost. Tak poseg je upravičen le, če je posredovanje takšnih informacij v javnem interesu. Osebne podatke nejavnih oseb sporočajo s posebno previdnostjo in samo tedaj, če je posredovanje osebnih podatkov nujno ter v javnem interesu. Posebej tankočutni so v obravnavi ranljivih skupin. Spoštljivost do občinstva izkazujejo s profesionalnim in etičnim delom.

2.4. Odgovornost

Programski ustvarjalci se zavedajo lastne odgovornosti v medijskem delovanju, nikoli zavestno ne zavajajo javnosti in ne sodelujejo pri propagandi. K besedi vabijo najbolj kompetentne sogovornike. Posebej bedijo nad delovanjem oseb, ki upravljajo javne zadeve in razpolagajo z javnim denarjem. Občinstvo spodbujajo h kritičnemu mišljenju in svobodnemu ustvarjanju mnenja. Zavedajo se posebne odgovornosti pri obravnavi tem, ki so pomembne za varnost in zdravje ljudi ali poglobljajo delitve med ljudmi.

2.5. Avtonomnost

Temelj avtonomnosti novinarjev sta neodvisnost v razmerju do centrov moči, tržnih vplivov, politike in tudi ustanovitelja ter dosledno spoštovanje Kodeksa. Na enak način avtonomnost uresničujejo tudi drugi programski ustvarjalci. Ne podlegajo pritiskom, da bi obšli določila Kodeksa in lahko zavrnejo zahteve, da bi delovali v nasprotju z njim. Ne uklanjajo se cenzuri ali samocenzuri. O ugotovljenih primerih cenzure, ki je najhujša oblika nedovoljenega posega v novinarsko in drugo programsko vsebino, obvestijo javnost.

2.6. Transparentnost

Programski ustvarjalci se izogibajo navzkrižjem interesov in jih razkrijejo občinstvu, kadar se znajdejo v njih ali se ne morejo izločiti. V nepoklicnem življenju, javnem delovanju in v digitalnem svetu ne počnejo ničesar, kar bi ogrozilo njihovo poklicno verodostojnost ali ustvarilo vtis o delovanju pod zunanjim vplivom. Spoštujejo prepovedi in omejitve glede sodelovanja pri oglaševanju.

2.7. Kolegialnost

Sodelavci stremijo k enakovrednim in vzajemno spoštljivim odnosom, strpni komunikaciji, dobremu sodelovanju in internemu reševanju morebitnih sporov ter spoštovanju vseh vlog, poklicev in delovnih procesov na RTV Slovenija.

3. POKLICNA MERILA

Temeljni namen delovanja programskih ustvarjalcev je verodostojnost. Natančnost, nepristranskost, celovitost, spoštovanje zasebnosti in jezikovna dovršenost v sporočanju dejstev so ključna poklicna merila, s katerimi programski ustvarjalci delujejo verodostojno in v interesu javnosti, kot je opisano v Programskih standardih RTV Slovenija. Upoštevati jih je treba pri pripravi vseh programskih vsebin. Programska vsebina v tem dokumentu je sleherna vsebina, ki jo ustvarja, predvaja, objavlja in po svojih medijskih kanalih posreduje RTV Slovenija.

Verodostojnost je skupek lastnosti, na podlagi katerih podatke, vire, ustanove, osebe štejemo za vredne zaupanje. Verodostojna programska vsebina:

- vsebuje vsa pglavitna dejstva,
- ne vsebuje nepomembnih podatkov na račun najpomembnejših oz. se ne osredotoča na obrobnosti namesto na javno pomembne vidike,
- ne zamolčuje dejstev ali prikriva pridobljenih podatkov, ki so v javnem interesu, četudi se morda ne skladajo z osebnimi pogledi programskih ustvarjalcev,

- ne podlega cenzuri ali samocenzuri,
- ne vsebuje besed ali prijemov, ki kažejo pristranskost,
- ne zavaja javnosti.

3.1. Natančnost

Sporočilo programske vsebine mora ustrezati dejstvom in ne sme biti prirejeno, zavajajoče ali neresnično. Programski ustvarjalci so natančni pri zbiranju, izbiranju in preverjanju podatkov, uporabljajo jih v kontekstu in sporočajo v jasnem jeziku, navajajo vire, se izognejo senzacionalizmu in strogo ločujejo med dejstvi in mnenjem.

Delo je treba načrtovati tako, da se v največji možni meri preprečijo tudi napake, ki lahko nastanejo v naglici. Napake je treba popraviti in se zanje opravičiti.

Zloraba programskih vsebin za širjenje lažnih in prikrojjenih informacij ni dopustna.

3.1.1. Navajanje virov

Kadar iz programske vsebine ni razvidno, kdo je vir podatkov, je ta vir treba posebej navesti. Pri uporabi podatkov, ki jih je prvi razkril drug medij, je tega treba posebej navesti. Novinarji razkritij novinarskih kolegov nikoli ne navajajo ali prikazujejo kot svojih. Za navajanje podatkov iz verodostojnega in zaupanja vrednega vira, ki iz tehtnih razlogov ne želi ali ne more biti imenovan, se uporabljajo besedne zveze, kot so: iz zanesljivega vira, naš preverjeni vir, od dobro obveščenih virov. Besedne zveze: govori se, slišati je, pravijo, da naj bi ... lahko pri občinstvu vzbujajo vtis, da vsebina sloni na govoricah in podatkih iz nepreverjenih ali nezanesljivih virov, ki jih ni dovoljeno objavljati. Zato je uporaba izrazov, ki nakazujejo na to, nesprejemljiva.

Podatke neimenovanih virov je dovoljeno objaviti samo izjemoma in pod pogoji, posebej opisanimi v točki 4.3.1 *Neimenovani vir*.

3.1.2. Popravljanje napak

Napake je treba popraviti, kakor hitro je mogoče. To določilo je širše od formalnih popravkov ali prikazov nasprotnih dejstev po zakonu ter izraža zavezanosti RTV Slovenija načelu natančnosti.

Glede manjših napak ali lapsusov, npr. v izgovoru, prevodu, zapisu ali navedbi podatka, se pričakuje, da se popravljajo sproti. Na radiu in televiziji je to običajno v okviru iste programske vsebine ali najkasneje v naslednji enaki oz. sorodni vsebini, na spletu pa takoj, ko je napaka zaznana.

O načinu popravljanja večjih napak odloča odgovorni urednik. Večje napake je treba tudi pojasniti in se zanje opravičiti. Večje napake v objavah na spletu je treba popraviti tako, da je zagotovljena sledljivost – kdaj in kako je bila vsebina spremenjena. Tak popravek mora biti grafično ločen in poudarjen.

3.1.3. Lažne novice, dezinformacije

Lažne novice, ki oponašajo novinarske vsebine, namesto preverjenih dejstev pa vsebujejo izmišljene in prikrojene podatke, so namenjene zavajanju javnosti. Kadar so namerno netočne, namenjene spodbujanju zaupanja in družbeno škodljive, govorimo o dezinformacijah.

Površna in neskrbna uporaba objav na spletu, družbenih omrežjih in različnih digitalnih platformah, zaradi česar se lažne novice ali dezinformacije lahko pojavijo v programskih vsebinah, je nedopustna in pomeni opustitev dolžnih ravnanj programskih ustvarjalcev. Javni medij si prizadeva za prepoznavanje, razkrivanje in izkoreninjenje lažnih novic in dezinformacij.

3.1.4. Umetna inteligenca

RTV Slovenija je dolžna zagotoviti temeljit in do javnosti transparenten nadzor nad vsakršno programsko uporabo generativne umetne inteligence (UI). Vsaka programska vsebina, ki je bila deloma ali v celoti ustvarjena s sistemi UI, se mora povsem jasno prepoznati, se posebej ločiti od drugih programskih vsebin in biti ustrezno označena na začetku in koncu, z označbo, kot je določena na ravni RTV. Označiti je treba tudi vsebino, pri kateri so bila uporabljena orodja UI, če to bistveno vpliva na to vsebino. Posebno skrb je treba nameniti temu, da v programe ne zaidejo ponaredki, ustvarjeni z UI in da z UI ustvarjene vsebine ne zavajajo občinstva.

Avtomatizirane medijske vsebine morajo biti nadzorovane in pregledane. V programih RTV Slovenija je prav tako prepovedana neavtorizirana uporaba avatarjev ustvarjalcev medijskih vsebin.

3.1.5. Potvorbe, plagiatorstvo

Zavestna sprememba avtentičnega gradiva (potvorba) ter objava tujega besedila, kot bi bilo lastno (plagiatorstvo) sta nedopustni.

3.2. Nepristranskost

Sporočilo programske vsebine mora biti nepristransko. Bistvena dejstva in stališča je treba sporočati z enako kritično distanco, z enakim etičnim razmerjem do vseh oseb, ustanov, tem in dogodkov.

Izoginiti se je treba vsemu, kar lahko spodbudi upravičeno domnevo, da so programski ustvarjalec, uredništvo ali RTV Slovenija pristranski ali da delujejo pod vplivom centrov moči, skupin pritiska ali posameznikov.

Nepristranskost se dosega s celovitim prikazom dejstev, stališč in okoliščin, v katerih so ta stališča nastala. Nepristranskost ni matematično uravnavanje med različnimi ali nasprotujočimi si stališči, v natančno enakem obsegu ali trajanju.

3.2.1. Nevtralnost

Nepristranskosti ni mogoče enačiti z nevtralnostjo v sleherni programski vsebini. Nevtralnost je pričakovani okvir za poročanje v žanrih, ki ne dopuščajo avtoričine ali avtorjeve vidnosti ter zaznamovanosti vsebin z uporabo besed, zvokov ali slikovnega materiala, ki razkrivajo mnenje programskega ustvarjalca. Nevtralne morajo biti vesti in različne oblike hitrega posredovanja novih dejstev, denimo sprotna sporočila v obliki grafičnih pasic.

3.2.2. Mnenja, ocene in poklicne sodbe

Novinarji smejo mnenje, ocene in sodbe izrekati v interpretativnih zvrsteh in v okviru programskih vsebin, ki to dopuščajo, vselej pa jih morajo utemeljiti. Novinarjeva poklicna sodba mora biti rezultat natančnega in poglobljenega znanja, preiskovanja, preverjanja in analize,

odsevati mora novinarjevo poučenost, širino in dobro obveščenost. Novinar ne sme zamolčati ali zanemariti podatkov, ki so v nasprotju z njegovim osebnim stališčem ali mnenjem.

3.2.3. Izbor sogovornikov

Izbor sogovornikov in gostov, ki predstavljajo, analizirajo in komentirajo dejstva v posamezni programski vsebini, ne sme biti v prid le eni možni razlagi dejstev. Nabor nastopajočih ne sme biti hermetičen in ponavljajoč; prizadevati si je treba za čim bolj različen nabor sogovornikov. Prvo merilo izbora je poleg konteksta obravnave vedno kompetentnost sogovornikov, ki lahko bistveno prispeva k razumevanju teme. Če tak sogovornik odkloni sodelovanje, je to treba navesti. Razkriti je treba vsa morebitna navzkrižja interesov, poklicne in življenjske vloge ali okoliščine sodelujočega sogovornika, če bi ti lahko vplivali na povedano vsebino oz. javno dojetje te vsebine.

Izjeme od tako opisanega poklicnega merila nepristranskosti v izboru sogovornikov so opisane v poglavju 5 Posebnosti v sporočanju posameznih vsebin.

3.2.4. Način sporočanja

Sestavni del nepristranskosti je način sporočanja, ki mora biti v govoru, izbiri besed, govoric, telesa ter načinu oblikovanja sporočil (izboru slikovnega gradiva, montaži, izbiri glasbe in drugih avdiovizualnih postopkov) čustveno nezaznamovan in do vseh tem in sogovornikov enak oz. primerljiv. Izogibati se je treba vsemu, kar bi v javnosti lahko sprožilo upravičeno domnevo o tem, da je programska vsebina zaznamovana z avtoričinimi ali avtorjevimi osebnimi nazori, mnenji ali povezavami s posameznicami in posamezniki ali interesnimi skupinami.

3.3. Celovitost

Programska vsebina mora biti dovolj vsestranska, da si lahko vsakdo svobodno oblikuje svoje mnenje o obravnavani temi. Vsestranskost pomeni, da so o določenem izseku iz družbene stvarnosti predstavljena bistvena dejstva, relevantna mnenja in stališča, v ustrezno izbranem žanru, z jasno opredeljenim zornim kotom in umeščenostjo v kontekst. Tako se programska vsebina v največji možni meri približa idealoma objektivnosti in uravnoteženosti.

3.3.1. Celovitost posamezne vsebine

Če je le mogoče, mora novinar za posamezno programsko vsebino zbrati dovolj podatkov, sogovornikov in pogledov, da prispevek ali oddaja tematiko predstavi vsebinsko celovito. Kadar nekega za celoto bistvenega podatka ali izjave neposredno vpletenih ali prizadetih strani ne more pridobiti, mora to občinstvu sporočiti na preprost, neposreden in jasno razumljiv način.

3.3.2. Zorni kot

Kadar je tema preveč obsežna, zapletena in večplastna, da bi jo bilo mogoče predstaviti v enem prispevku ali oddaji, kadar vsebuje več podtem ali odpira več dilem, mora biti iz posamezne programske vsebine nedvoumno jasno, kakšen je zorni kot obravnave. Če se vsebina osredotoča zgolj na posamezno podtemo ali možno dilemo, je prepovedano vzbujaati pričakovanje, da bo predstavljena celota.

3.3.3. Kontekst

Pri vsaki posamezni vsebini je potrebna novinarska in uredniška presoja, koliko konteksta, tj. dejstev, ki opisujejo širše zgodovinske, družbene, kulturne ali druge okoliščine obravnavane teme, zadostuje za razumevanje vsebine. Pri vesteh, ki sporočajo osnovno novico, je konteksta manj, pri zahtevnejših žanrih in oddajah večjega obsega sorazmerno več. Pri novih temah, za katere se izkaže, da so v javnem interesu, ali temah, ki se v ospredje javnega zanimanja vrnejo po daljšem premoru, je potrebnega več konteksta.

3.3.4. Razpon mnenj oz. stališč

Predstavitve različnih mnenj in stališč, njihovih razsežnosti in odtenkov morajo biti posredovane v razumnem obsegu, upoštevaje javni interes ter žanr, zorni kot in kontekst obravnave. V dnevnoinformativnem sporočanju morajo biti prispevki vsebinsko zaokroženi in čim bolj celoviti. Če v posameznem prispevku ali oddaji takšne predstavitve ni mogoče doseči, je treba celovitost zagotoviti z nizom prispevkov oz. oddaj na določeno temo. Če takšno nadaljevanje zaradi kakršnega koli razloga ni mogoče, je treba napovedati, kdaj in v kateri oddaji bodo pojasnjene ali dopolnjene manjkajoče vsebine.

3.3.5. Dopolnjevanje v nizu

Prizadevati si je treba, da se celovitost z dopolnjevanjem in predstavljanjem relevantnih plati neke teme doseže v omejenih časovnih obdobjih. Na spletu in v dnevnoinformativnih oddajah je treba aktualno objavo dopolniti takoj, ko novinar pridobi manjkajočo informacijo. Niz je treba zaokrožiti čim prej.

3.3.6. Teme, ki razdvajajo javnost

Pomembna naloga javnega medija je zaznavanje in pretehtano obravnavanje tem, ki razdvajajo javnost, ter prepoznavanje njihovega družbenega pomena, razlik v izvoru in vplivu teh tem na razmere v družbi in njen razvoj. Odgovorna obravnava takšnih tem, ki so praviloma polemične, pomeni, da programski ustvarjalci ne sodelujejo v razvnananju nesoglasij in poglobljanju razkola. Pretehtana obravnava vključuje strokovne in znanstvene razlage, analize, izobraževanje, predstavitve dobrih praks in tudi iskanje družbenega soglasja in rešitev. Kadar gre za teme v javnem interesu, je treba v razumnem obsegu poskrbeti za čim enakovrednejšo in enakomernejšo predstavitev stališč in mnenj, pri tem pa izhajati iz pomembnosti in teže takšnih pogledov v družbi ter njihove relevantnosti za ohranjanje demokratičnih standardov v družbi. Pri novinarskih in uredniških odločitvah o poročanju je treba upoštevati, ali gre za problematiziranje, zanikanje ali spodkopavanje temeljnih človekovih pravic, ki jih ščiti ustava, in na to javnost tudi opozoriti.

3.3.7. Raznovrstnost

Celovitost posameznih dnevnoinformativnih in mozaičnih oddaj ter informativnih, dokumentarnih, izobraževalnih, svetovalnih oddaj v daljšem časovnem obdobju se presoja glede na raznovrstnost vključenih in obravnavanih vsebin. Prizadevati si je treba, da so v dnevnoinformativne oddaje vključene novice o vsem bistvenem dogajanju v Sloveniji in tujini, v ustreznem razmerju med svetovnimi, nacionalnimi in lokalnimi temami, z zastopanjem različnih delov Slovenije in različnih področij družbenega življenja.

Pri regionalnih programih je pričakovano, da je zastopanost novic iz lokalnega in regionalnega okolja večja.

Različnost sogovornikov mora v čim večji meri odražati raznovrstnost slovenske družbe, denimo politično, mnenjsko, vrednostno, izobrazbeno, regionalno, spolno, generacijsko. Načelo raznovrstnosti je treba smiselno dosežati tudi v zaokroženih spletnih vsebinah.

V programe, ki si prizadevajo odslikavati družbeno stvarnost, je treba vključevati tudi dogodke in pojave, ki so nepolemični, zato manj vidni, a so sestaven in nepogrešljiv del vsakdanjega življenja.

V programe je treba na enak način vključevati tudi sporočila o dogajanju v RTV Slovenija, ki so v javnem interesu.

3.4. Spoštovanje zasebnosti

V pripravi programskih vsebin je treba spoštovati pravico posameznic in posameznikov do zasebnosti in varovanja osebnih podatkov. Kadar je treba tehtati med pravico posameznice ali posameznika do zasebnosti in pravico javnosti do obveščeniosti, je treba presoditi, ali je objava v javnem interesu, ali gre za osebo, znano javnosti, in ali se javno izpostavlja.

Vsakokrat znova je treba presoјati, kdaj je posameznico ali posameznika dovoljeno identificirati z osebnimi podatki in kdaj ne. Pri tem identifikacija pomeni vsak podatek, ki posameznika naredi določljivega ali ga določi.

Izogibati se je treba navajanju ali poudarjanju povezav (npr. poklicnih, družinskih, sosedskih) med posameznico ali posameznikom, ki je predmet medijskega zanimanja, in osebami, ki s to zadevo niso povezane.

Objavljanje osebnih podatkov otrok, ki so posebej varovana skupina, brez dovoljenja zakonitih zastopnikov ni dovoljeno. Izjemoma lahko brez dovoljenja zakonitih zastopnikov objavimo osebne podatke otroka, kadar nam tako nalaga zakon, sodna odločba ali kadar nam to naloži oziroma nas za objavo prosi pristojni organ Republike Slovenije v skladu z veljavno zakonodajo (na primer objava osebnih podatkov pogrešane osebe).

3.4.1. Javna oseba

Pri presoјi dopustnosti posega v posameznikovo zasebnost je eno izmed meril tudi razlikovanje med absolutno in relativno javnimi osebami ter nejavnimi osebami. Ko zasebne zadeve postanejo predmet preiskave, tudi absolutno javne osebe ne izgubijo pravice do zasebnosti. Posebej se je treba izogibati posegom v njihovo intimno in družinsko življenje. Če je poročanje v javnem interesu, o takšnih posegih odloča odgovorni urednik.

Relativno javne osebe so del javnosti, ker delujejo javno oz. v javni sferi (npr. ravnatelji, učitelji, direktorji, policisti, tožilci, kulturni ustvarjalci, novinarji, javni in državni uslužbenci, športniki, podjetniki), vendar same ne izpostavljajo svojega zasebnega življenja. Takšne osebe imajo večjo pravico do zasebnosti.

Nejavne osebe so posamezniki, ki niso stalno ali relevantno javno izpostavljeni, nimajo javne funkcije ali javnega vpliva, njihova življenja ali ravnanja niso predmet javnega zanimanja, razen morebiti v izjemnih okoliščinah. Javnost nima legitimnega interesa za razkritje njihovih osebnih podatkov, razen če obstaja izrecna zakonska podlaga ali pomemben javni interes.

3.5. Jezikovna dovršenost

RTV Slovenija ima stebrno vlogo pri skrbi za slovenski jezik, ki je gradnik povezovalnosti v slovenski družbi. Programa za italijansko in madžarsko narodno skupnost opravljata stebrno vlogo pri ohranjanju in negovanju jezika narodnih skupnosti.

Jezikovna dovršenost, ki v primeru slovenščine pomeni sledenje jezikovnim normam, predpisanim v slovnici, Slovarju slovenskega knjižnega jezika, Slovenskem pravopisu in pravorečnih priročnikih, je pomembno poklicno merilo programskih ustvarjalcev. Velja za vse pisane in govorjene vsebine in storitve javnega medija, kot tudi pisno opremo teh vsebin in storitev. V prostem govoru, tudi v vodenju pogovorov, je dopustno uporabljati splošni pogovorni jezik. V bolj formalnih programskih vsebinah (npr. dnevnoinformativnih oddajah) so merila strožja kot v tistih, ki so namenjena sproščenim ali razvedrilnim vsebinam. Najvišja pričakovana raven velja za poklicne napovedovalce.

Preizkus govorne primernosti je pogoj za javno nastopanje novih sodelavcev radijskih in televizijskih programov ter podkastov. Javno nastopajoči programski ustvarjalci so se dolžni izobraževati in usposablјati.

Besedila v naslovih in opremi spletnih člankov, podkastov in drugih objav, grafična oprema, podnaslovi tujih televizijskih vsebin in podnaslovi za gluhe in naglušne morajo biti zapisani v knjižnem jeziku.

Nepogrešljivo vlogo pri nastajanju programskih vsebin RTV Slovenija imajo strokovnjakinje in strokovnjaki s področja jezikovnega svetovanja, lektoriranja, fonetike, učenja govora.

Navedeno poklicno merilo je treba smiselno uporabljati v programih v jezikih narodnih skupnosti.

3.5.1. Izjeme

Med izjeme, ko je dovoljena uporaba nestandardne slovenščine, spadajo programske vsebine, katerih namen je ohranjanje narečne in druge jezikovne raznovrstnosti ali predstavljanje pripadnikov narodnih ali jezikovnih manjšin. Izjeme so lahko tudi druge vsebine glede na žanr in ciljno občinstvo.

3.5.2. Izbor nastopajočih

Pričakovana jezikovna raven za sodelujoče v programskih vsebinah je splošna pogovorna slovenščina, izjemoma – glede na kontekst in žanr – je dopustna tudi uporaba narečij, narečnih govoric, slenga in žargona. V programskih vsebinah lahko sodelujejo tudi posameznice in posamezniki z omejenim znanjem slovenščine, kadar je to del sporočilnosti. Pri tem je treba tehtati, ali tak govor še zadostuje merilu razumljivosti ali pa je treba posamezne izjave oz. nastope ustrezno povzeti ali natančneje napovedati in razložiti. Oprema s podnaslovi ne sme izražati nespoštljivosti do govorca.

3.5.3. Jeziki narodnih skupnosti

V programih italijanske in madžarske narodne skupnosti se uporablja in neguje italijanski oz. madžarski knjižni jezik.

Zaželeno je, da sodelujoči, ki so pripadniki avtohtonih narodnih skupnosti, tudi v programskih vsebinah v preostalih programih RTV Slovenija uporabljajo svoj materni jezik, še posebej če se

vsebina nanaša na narodno skupnost. Takšni govorni prispevki morajo biti prevedeni v slovenščino.

3.5.4. Znakovni jezik, podnaslavljanje

Za sporočanje vsebin gluhim in naglušnim gledalkam in gledalcem v televizijskih programih se uporabljajo podnaslovi in/ali tolmačenje v slovenski znakovni jezik, za slepe in slabovidne pa glasovni podnapisi oz. opisi.

3.5.5. Tuji jeziki

Dosledno je treba skrbeti, da so programske vsebine v tujih jezikih v celoti prevedene. Samo v izjemnih okoliščinah je takšno vsebino dovoljeno povzemanj. Povzetek v slovenščini mora vsebovati bistvo povedanega v tujem jeziku.

3.5.6. Naslavljanje, uporaba nazivov

V govornih vsebinah je bistveno upoštevanje javnega govornega položaja sodelujočih. Pogovori, namenjeni občinstvu, niso zasebni pogovori, zato so spoštljivi in praviloma formalni. Sogovorniki se naslavljajo z imeni in priimki ter z akademskimi, uradnimi, častnimi in protokolarno dogovorjenimi nazivi, če so neposredno povezani z vsebino javnega nastopa. Nazivi se uporabljajo ob prvem naslavljanju, v nadaljevanju je dovoljeno poenostavljanje in opuščanje. Za ženske uporabljamo ženske oblike nazivov.

Splošno pravilo nevtralnega govornega položaja v javnosti predvideva vikanje za vse, ki so starejši od 15 let. Izjeme so dovoljene na podlagi vsakokratne presoje, ki vključuje format oddaje, voditeljski slog, vlogo gosta ali gostje v družbi (starost, položaj) ter pričakovano občinstvo.

Neformalno naslavljanje sogovornikov, z uporabo samo osebnih imen sogovornikov in tikanjem, je izjema. Dovoljeno je v oddajah za otroke in mladino, po premisleku pa tudi v sproščenih programih, izrazito avtorskih formatih oddaj, v zaupnih in intimnih pogovorih ter med stalnimi delovnimi tandemi.

Pri neposrednem oglašanju v informativni program je treba upoštevati, da je pogovor med voditeljem in novinarjem še vedno javni govorni položaj in da ne gre za komunikacijo med njima, temveč z gledalci oz. poslušalci. Zato se pričakuje formalni govor, medsebojno vikanje ter naslavljanje z imenom in priimkom.

3.5.7. Jezikovne smernice

Programski ustvarjalci skrbijo za poenotenje jezikovnih praks na RTV Slovenija s spoštovanjem strokovnih jezikovnih smernic, ki jih pripravljajo lektorji in jezikovni svetovalci vseh enot. Jezikovni strokovnjaki po potrebi svoje odločitve dopolnjujejo s strokovnimi mnenji drugih sodelujočih v ustvarjanju jezikovne podobe RTV Slovenija ter ključnih jezikovnih ustanov države.

4. PRAVILA OBLIKOVANJA IN IZVEDBE VSEBIN

Ta pravila veljajo za programske ustvarjalce v najširšem pomenu besede – vse sodelavce, vpete v pripravo vsebin. Kadar se nanašajo na specifičen poklic, je to izrecno navedeno.

4.1. Zbiranje in preverjanje podatkov

4.1.1. Obvezna predstavitev novinarja

Novinarji se morajo pri svojem delu predstaviti, sebe in svojih novinarskih namenov ne smejo predstavljati zavajajoče. Če so v ekipi tudi drugi sodelavci, zanje velja enako pravilo. Izjeme, ko razkritje ni potrebno, so navedene v podpoglavju 4.14 Posebne metode zbiranja podatkov in snemanja.

4.1.2. Soglasje oz. privolitev za snemanje

Novinarji so dolžni povedati, da pogovor snemajo. Za snemanje in fotografiranje javnih oseb na javnih krajih ni treba pridobiti soglasja. Na krajih in v okoliščinah, ki niso povezani z delovanjem javnih oseb, je snemanje in fotografiranje dovoljeno, če je to potrebno za razkritje informacij, ki so v javnem interesu in jih ni bilo mogoče pridobiti drugače. Pri nejavnih osebah je za snemanje in fotografiranje potrebna privolitev. Ta je lahko tudi tiha, če oseba iz okoliščin lahko nedvoumno razume, da je snemana ali fotografirana in temu ne nasprotuje. Samo izjemoma in če to upravičuje javni interes, je dovoljeno snemati in fotografirati brez vednosti. Takšne izjeme odobri odgovorni urednik. Razloge za takšno odločitev treba pojasniti v programski vsebini.

4.1.3. Javni kraj, zasebna posest

Pri snemanju in fotografiranju v prostorih javnih ustanov je treba upoštevati pravila te ustanove in načelo zasebnosti. Preveriti je treba, kakšne omejitve glede varstva osebnih podatkov veljajo na javnih dogodkih in v javnih zunanjih prostorih. Splošno pravilo je, da je na javnih krajih dovoljeno snemati, fotografirati in zbirati podatke v javnem interesu. Pri objavi posnetkov in fotografij posameznih ljudi je treba poskrbeti, da ne posegamo v njihovo pravico do zasebnosti. Samo izjemoma je dopustno, da novinarske ekipe svoje delo opravljajo na zasebni posesti brez izrecnega dovoljenja, soglasja oz. privolitve lastnika. Takšni primeri so npr. nesreče, izredni dogodki oz. vstop v spremstvu pristojnih državnih organov. Druge izjeme lahko odobri le odgovorni urednik.

4.1.4. Posebne metode zbiranja podatkov in snemanja

Novinarji lahko le izjemoma, ko podatkov, ki so v javnem interesu, ne morejo pridobiti v tej vlogi, ali so ti podatki dostopni na krajih, ki javnosti običajno niso dostopni, te podatke poskusijo pridobiti brez razkrivanja novinarskega namena in identitete.

Tako pridobljene podatke je dovoljeno uporabiti izključno v primeru, če so nesporno v javnem interesu. Posnetke in fotografije, ki so nastali s skrivnim snemanjem, je dovoljeno predvajati izključno v primeru, če drugače ni mogoče verodostojno predstaviti ugotovitev.

To velja tudi za t. i. snemanje intervjuja iz zasede.

Takšne metode so dopustne le v zakonskih okvirih in ob spoštovanju pravice do zasebnosti.

Skrivno zbiranje podatkov in snemanje ter uporabo tako pridobljenih gradiv mora odobriti odgovorni urednik.

4.1.5. Neznanstvene ankete

Podatkov, zbranih s t. i. neznanstvenimi anketami, ki niso izvedene na reprezentativnem vzorcu (npr. telefonsko ali spletno glasovanje gledalcev, poslušalcev, bralcev, ulična anketa), ni dovoljeno predstavljati kot dokaz o razpoloženju javnosti. Uporabiti jih je dovoljeno izključno v ilustrativne namene, pri čemer je to treba posebej povedati. Tako pridobljenih podatkov ni dovoljeno primerjati s strokovno izpeljanimi raziskavami.

4.1.6. Skrita kamera

Skrita kamera je dovoljena oblika skrivnega snemanja in anketiranja pod krinko oz. z uporabo lažne identitete, če je namen uporabe takšnih posnetkov razvedrilo in če posnete osebe privolijo v javno objavo tako nastalih posnetkov. Dovoljeno je snemati le odrasle osebe, otroke pa le ob izrecnem soglasju zakonitih zastopnikov. Pri snovanju takšnih programskih vsebin je treba upoštevati načeli dobrega okusa in spoštovanja dostojanstva ter pravico do zasebnosti. Soglasje otroka, staršev ali drugih skrbnikov ne odvezuje novinarja odgovornosti, da prispevek pripravi skladno z otrokovo največjo koristjo.

4.1.7. Preverjanje podatkov

Novinarji so dolžni preverjati podatke, tudi tiste, ki jih posredujejo uradni viri ali jih javno izrečejo in zapišejo javne osebe, kadar obstaja upravičen dvom o verodostojnosti ali sum poskusa prikrivanja in manipulacije.

Objava podatkov, za katere ni mogoče ugotoviti avtorstva ali prvotnega vira, ni dovoljena.

4.2. Uporaba podatkov

4.2.1. Uporaba sporočil za javnost, promocijskih gradiv

Prepovedana je objava sporočil za javnost in promocijskih gradiv na način, kot bi šlo za novinarsko programsko vsebino. Merili natančnosti in preverjanja podatkov od programskih ustvarjalcev terjata, da podatke iz takšnih gradiv uporabljajo previdno, z zavedanjem, da so ta gradiva ustvarjena za plačilo in z namenom ustvarjati dobro ime in ugled posameznikov, skupin in podjetij, ne glede na dejansko stanje. Pravilo novinarske obdelave in kritične distance v programih RTV velja za vsa sporočila za javnost in promocijska gradiva, tudi tista, ki jih pripravijo službe RTV.

4.2.2. Prikrito oglaševanje

Prikrito oglaševanje je prepovedano. Za prikrito oglaševanje štejemo namerno govorno, pisno ali slikovno poudarjanje izdelkov, blagovnih znamk, storitev ali podjetij v programskih vsebinah, da bi pritegnili pozornost potrošnikov in pospešili prodajo, hkrati pa pri občinstvu ustvarili vtis, da ne gre za oglaševano vsebino.

Prikritega oglaševanja ni mogoče enačiti s kritičnim novinarskim poročanjem o dejstvih o izdelkih, blagovnih znamkah, storitvah ali podjetjih, ki so v interesu javnosti in predstavljena v skladu s tem Kodeksom.

Dovoljene oblike oglaševanja, kot so promocijsko umeščanje izdelkov, sponzoriranje, televizijska prodajna okna, morajo biti ustrezno označene, njihova objava pa ustrezno pisno pogodbeno urejena.

4.2.3. Navajanje in povzemanje citatov

Pisnih ali ustnih izjav ni dovoljeno povzemati, sestavljati ali lepiti na način, ki bi lahko spremenil pomen ali pri občinstvu ustvaril napačen vtis, da gre za celovit izsek, čeprav gre za zlepljenko.

4.2.4. Navajanje številčnih podatkov

Pri navajanju števil, razmerij, deležev, odstotkov in odstotnih točk, povprečij in drugih številčnih podatkov in kazalnikov je potrebna posebna natančnost. Površnost in grobo zaokroževanje lahko bistveno spremenita pomen. Neprimerljivih kategorij ni dovoljeno primerjati med seboj. Izogibati se je treba primerjavi podatkov iz različnih virov, ki so morda pridobljeni po različni metodologiji, kadar pa je vključitev takšnih podatkov vsebinsko upravičena, je treba zadržke in morebitne nejasnosti, ki izhajajo iz tega, v primerjavi posebej navesti.

4.2.5. Navajanje izsledkov javnomnenjskih raziskav

Bistvene sestavine poročanja o javnomnenjskih raziskavah so navedba anketnega vprašanja, števila anketiranih, načina anketiranja, obdobja, v katerem je anketiranje potekalo, izvajalca in naročnika raziskave. Kadar gre za javnomnenjske raziskave o razpoloženju do političnih in aktualnih družbenih zadev pred volitvami ali referendumi, je navedba teh podatkov obvezna. V programih RTV Slovenija se smejo objavljati le ankete strokovno usposobljenih ustanov, opravljene po najvišjih strokovnih merilih, prednost pa imajo raziskave, katerih naročnik je RTV Slovenija. Za sporočanje trendov je treba uporabljati med seboj primerljive ankete. Za strokovno razlago ugotovitev je treba vprašati strokovnjake za javnomnenjske raziskave. Pri povzemanju izsledkov javnomnenjskih raziskav iz drugih verodostojnih virov, npr. agencijskih novic, zadostuje navedba vira.

4.2.6. Sovražni govor

Javni medij ne sodeluje pri širjenju sovražnega govora in vsak govor, ki je v nasprotju z demokratičnimi vrednotami, ustavnimi temelji in človekovimi pravicami, tudi obsoja, še posebej, če ga izrekajo nosilci moči.

Sovražni govor je pri tem razumljen v najširšem pomenu besede kot vsaka oblika govora, ki širi, spodbuja ali upravičuje neenakopravnost ter sovražnost do manjšin, posameznikov ali skupin na podlagi njihovih osebnih okoliščin, kot so narodnost, rasa, religija, starost, invalidnost, jezik, spol, spolna usmerjenost ali identitete.

Kadar je predmet novinarske obravnave primer sovražnega govora, je treba pretehtati, ali je objava takšne izjave (pisane ali izgovorjene) nujno potrebna za razumevanje tematike in opozarjanje na družbeni odklon ali pa bi s poobjavo sodelovali pri širjenju sovražnosti, kar ni dovoljeno.

4.3. Viri

4.3.1. Neimenovani vir

Uporaba podatkov iz vira, ki ne želi biti javno razkrit, je dovoljena izjemoma. Prepričati se je treba, ali so razlogi, zaradi katerih vir ne želi biti razkrit, utemeljeni. Vnaprejšnje obljube o varovanju zaupnosti in pretirana zaupljivost do vira lahko škodita natančnosti in privedeta do nenamernega sodelovanja pri manipulaciji ali enostranskem in pomanjkljivem prikazovanju dejstev. Pred objavo si je treba prizadevati za potrditev podatkov iz drugih primernih oz. razpoložljivih virov.

Nejavne podatke, ki jih želijo javnosti sporočiti funkcionarji, uslužbenci v državnih in javnih ustanovah ali zaposleni v zasebnih podjetjih, pod pogojem, da bodo ostali neimenovani (t.i. žvižgači), je dovoljeno uporabiti. Pred tem je obvezno tehtanje javnega interesa ter preverjanje verodostojnosti vira ter njegovega motiva, ki ni nujno razkritje resnice.

Kadar je mogoče predvideti, da bo objava tako pridobljenih podatkov sprožila velik javni odmev in konkretne posledice, velja dolžnost posvetovanja z odgovornim urednikom.

Dogovor z virom o anonimnosti je treba spoštovati.

Kadar novinar pridobi nejavni podatek, je treba pretehtati, ali javni interes po njegovem razkritju prevlada nad javnim interesom po ohranitvi njegove tajnosti in ali s tem ni neposredno ogroženo življenje ljudi.

4.3.2. Obremenilni podatki iz neimenovanih virov

Posebna previdnost je potrebna, kadar podatki vira, ki ne želi biti javno razkrit, močno obremenjujejo neko posameznico ali posameznika. Zato je pred objavo takšen podatek treba še temeljiteje preveriti, če je mogoče pri več virih. Obremenjenemu je treba vselej ponuditi priložnost za odziv. V primeru odklonitve sodelovanja se podatki smejo objaviti, s pojasnilom, zakaj sporočilo ne vsebuje odziva obremenjene strani.

Objavo takšnih podatkov lahko odobri le odgovorni urednik, RTV Slovenija pa mu mora zagotoviti pravno pomoč oz. svetovanje.

4.3.3. Posnetki in fotografije zunanjih avtorjev

Kadar ima uredništvo možnost objave zvočnih ali slikovnih gradiv, ki so jih ustvarili zunanji avtorji, njihova vsebina pa je v javnem interesu, se mora vnaprej dogovoriti o pogojih objave. Običajno zadostuje navedba avtorja oz. lastnika posnetka ali fotografije. Dogovor o morebitnem plačilu mora odobriti odgovorni urednik. V primeru dvoma o avtorstvu ali lastništvu se svetuje vnaprejšnje posvetovanje s pristojno strokovno službo. Zavedati se je treba nevarnosti, da bi šlo lahko za ponaredek ali izdelek umetne inteligence.

4.3.4. Pridobljeni posnetki ali fotografije ljudi

Posebna previdnost je potrebna pri posnetkih ali fotografijah, ki so nastali brez vednosti posnetih, in jih uredništva pridobijo od zunanjih avtorjev. To velja še zlasti, če je takšno gradivo v uredništvo poslal anonimni vir ali vir, ki želi ostati neimenovan. Posnetke in fotografije, ki so nastali proti volji posnetih, je dovoljeno predvajati in objaviti izključno v primeru, če je to v javnem interesu, če

imajo lahko posneta oz. fotografirana ravnanja širše družbene posledice in če je z njimi mogoče ilustrirati primere neželenih družbenih ravnanj.

Predvajanje oz. objavo takšnih zvočnih ali slikovnih gradiv lahko odobri le odgovorni urednik.

4.3.5. Varovanje zaupnosti virov

Novinarji uredniki niso dolžni razkriti vira informacij. Če novinar razkrije vir odgovornemu uredniku, je ta dolžan varovati zaupnost vira. Razkrivanje vira informacij v interni komunikaciji med novinarjem in odgovornim urednikom ni javno razkrivanje virov informacij. Če državni organ zahteva razkritje virov, RTV Slovenija programskim ustvarjalcem zagotovi pravno svetovanje.

4.3.6. Plačila informatorjem

Novinarji za pridobitev podatkov in gradiv ne smejo ponujati plačila. Kadar jim informatorji ponujajo informacije v zameno za usluge ali denar, morajo biti posebej previdni. O morebitnem plačilu informatorjem v izjemnih okoliščinah lahko odloči le odgovorni urednik.

4.3.7. Plačila nastopajočim

Sodelujočim v programskih vsebinah, katerih prvotni namen je informiranje, je dovoljeno poravnati potne in druge nujne stroške, plačilo za nastop pa je dopustno le, če gre za avtorski prispevek (npr. kolumno, strnjen komentar) in če je tako vnaprej dogovorjeno. O tem odloča odgovorni urednik.

Za funkcionarje, predstavnike državne uprave in javnih ustanov, nosilce javnih funkcij, poslance in državne svetnike velja prepoved za vsa plačila – tako za nastope kot za potne ali druge stroške.

4.4. Pravila žanrov

V pripravi programskih vsebin je posebej pomembno, da se za najboljšo možno predstavitev izbrane teme izbere najustreznejša oblika sporočanja glede na medij, format, platformo ali kanal posredovanja.

Za žanre novinarskega sporočanja se v tem dokumentu uporabljajo poimenovanja, kot so se uveljavila v medijih RTV Slovenija, ob zavedanju, da se lahko uporabljajo tudi drugačna poimenovanja, definicije in klasifikacije. V žanrskem naboru so tudi nekatere medijske posebnosti (npr. hibridni žanri). Namen tukaj zapisanih poklicnih pravil je, da programskim ustvarjalcem olajšajo reševanje sprotnih dilem o najboljšem načinu posredovanja vsebin.

Dosledno spoštovanje teh pravil se pričakuje pri vnaprej načrtovanih, pripravljenih, napisanih in posnetih vsebinah. Pri vsebinah, ki nastajajo in so predvajane neposredno, zaradi česar je njihov potek lahko tudi drugačen od načrtovanega, pa velja predvsem dolžnost takšne predpriprave, ki v največji možni meri vključuje tudi domneve o možnih odstopanjih in zapletih ter načinu njihovega sprotnega reševanja.

4.4.1. Ločevanje informacij od komentarja

Oblike sporočanja novinarskih vsebin v grobem delimo na informativne in interpretativne, pri čemer informativni žanri ne smejo vsebovati novinarskih komentarjev, ki so pričakovana sestavina interpretativnih.

Zavedati se je treba, da narava medijskega ustvarjanja neizogibno privede tudi do žanrskega prepletanja, uvajanja novih pristopov in razvoja žanrov. Bistveno pa je, da novinar loči informacijo od komentarja in da je razlika med dejstvi in njihovim komentarjem javnosti razvidna.

Poklicna sodba, ki jo novinar sme izreči, mora biti rezultat skrbno zbranih in preverjenih podatkov. To mora storiti na način, da je iz objavljenega besedila nedvoumno jasno, na katerih dejstvih ta sodba temelji.

Ločnico med dejstvi in komentarji je treba v največji meri varovati tudi pri vodenju oz. povezovanju oddaj in programov.

4.4.2. Vest

Vest je najkrajše informativno besedilo o dogodku, ki se je zgodil pred kratkim in zato ne potrebuje dodatnega konteksta. Vest mora vsebovati bistvena dejstva o tem dogodku ter biti jasna, jedrnata in nedvoumna. Televizijska in spletna vest sta opremljeni z ustreznimi posnetki in fotografijami ali grafično opremo. Ta žanr je primeren za sprotno, kratko in hitro sporočanje novic.

4.4.3. Izjava

Izjava je izsek iz javnega govora neke osebe ali njenega odgovora na novinarsko vprašanje, ki ima skupaj z napovedjo lastnost vesti. Izjava je lahko tudi dopolnitev vesti.

4.4.4. Poročilo

Poročilo je informativno besedilo, s katerim se vest nadgradi in poglobi. Običajno vsebuje tudi izjave. Poročilo mora biti celovito, poleg dejstev mora vsebovati tudi kontekst. Zorni kot mora biti nedvoumen. Ta žanr je običajno povezan z dogodkom, ki se je zgodil pred kratkim, vendar je primeren tudi za predstavitev pojavov in dogajanja, ki so za javnost pomembni in zanimivi, ter posameznih zornih kotov nekega dogodka. Ena od oblik poročila je tudi pregledni prispevek o sorodnih ali primerljivih dogodkih v zgodovini ali drugod po svetu (žarg.: feljton), ki vsebinsko dopolnjuje poročilo o aktualnem dogajanju. Sestavni del radijskega poročila sta napoved in včasih tudi odpoved, ki dopolnita vsebino. Sestavina televizijskega poročila so poleg napovedi in odpovedi ter ustrezne slikovne in grafične opreme lahko tudi drugi informativni napisi (žarg.: headline). Sestavni deli spletnega poročila so naslov, vodilo, mednaslovi in druga oprema.

4.4.5. Poročanje v živo

Pri poročanju v živo je treba upoštevati, da se lahko podatki in okoliščine nekega dogodka sproti spreminjajo. Na spletu mora biti iz zaporedja pisnih objav jasno razviden razvoj dogodkov, objav se ne popravlja za nazaj, temveč se kronološko dopolnjujejo. V televizijskem in radijskem poročanju je treba sproti navajati bistvene spremembe.

4.4.6. Anketa

S tem žanrom predstavljamo različna mnenja različnih ljudi o aktualnem ali zanimivem vprašanju, običajno kot ilustracijo različnih pogledov, popestritev vsebine ali iztočnico za predstavitev neke zahtevnejše teme. Anketa, ki bi vsebovala le enaka mnenja ali izbor istoznačnih pogledov, ne zadostuje žanrski opredelitvi. Predstavljanje ankete, kot bi šlo za javnomnenjsko raziskavo, opravljeno na reprezentativnem vzorcu, ali kot dokaz o razširjenosti ali pravilnosti določenih mnenj, bi bila zloraba tega žanra. Kadar se v nekem programu ali oddaji ta žanr pogosto uporablja,

mora biti v daljšem časovnem obdobju z izbiro različnih lokacij izvajanja anket zagotovljena tudi geografska pestrost.

4.4.7. Intervju – splošna pravila

Splošna pravila žanra intervju, opisana v tej točki, veljajo za pripravo zaključenega pogovora, ki je namenjen objavi v celoti, in ne pogovora za pridobivanje podatkov in preverjanje dejstev, ki se uporablja v izsekih, s povzemanjem ali citiranjem kot sestavnim delom drugih oblik sporočanja, kot so izjava, poročilo, reportaža.

Novinarji v intervjuju skrbijo za visoko raven kulture dialoga. Sogovornike morajo nagovoriti spoštljivo in z ustreznim profesionalnim tonom. Grobo prekinjanje ali odzemanje besede niso sprejemljiva tehnika spraševanja niti v intervjujih polemične narave.

Izhodiščno pravilo je, da morajo biti sogovorniki vnaprej seznanjeni s temo, načrtovano izvedbo in predvidenim potekom pogovora ter podatkom, kako in kdaj bo pogovor uporabljen. Prizadevati si je treba, da je dogovorjeni okvir (tematski, izvedbeni in časovni) tudi upoštevan ter da se spreminja le izjemoma, zaradi novih okoliščin ali višje sile. O bistveni spremembi je treba sogovornike obvestiti.

Dogovor o temi pogovora ne pomeni, da bi sogovorniki smeli vnaprej zahtevati vprašanja. Če zaradi tega intervju zavrnejo ali s tem pogojujejo sodelovanje, lahko novinarji in uredniki od povabila odstopijo. Pri odločitvi je temeljno merilo, ali bi bile informacije, pridobljene pod pogoji, kot jih postavljajo sogovorniki, v posebnem javnem interesu.

V primeru krajšanja ali povzemanja pogovora, ki je bil posnet vnaprej in z namenom objave v celoti, vsebina in sporočilnost ne smeta biti okrnjeni. Večji poseg, ki bi pomenil bistveno krajšanje ali izločitev dela pogovora, mora odobriti odgovorni urednik. O takšnem posegu je treba sogovornike obvestiti in pojasniti razloge zanj.

Če je iz intervjuja naknadno uporabljen samo citat, mora biti jasno, v kakšnem kontekstu je bil izrečen.

Vloga novinarja ter uporabljene tehnike spraševanja ali vodenja pogovorov morajo biti prilagojene medijskim zakonitostim radijskega, televizijskega in spletnega intervjuja ter vsebini intervjuja.

Kadar je pogovor po vsebini informativne narave, je sogovornikom, ki so akterji dogodka, njegovi interpreti, poznavalci področja in strokovnjaki, treba omogočiti, da z odgovori na vprašanja kar se da jasno predstavijo in pojasnijo obravnavano temo, dogodek, pojav. Podobno velja za svetovalne pogovore. V mnenjskem intervjuju z eno osebo ali več sodelujočimi je treba zagotoviti, da imajo možnost zagovarjati svoje stališče in o njem polemizirati. Pogovor z enim sogovornikom praviloma ni primeren za obravnavo polemičnih tem ali tem, ki razdvajajo javnost, in terjajo prikaz različnih pogledov.

Značilnost portretnega intervjuja, v katerem je sogovornik predstavljen kot osebnost, s poklicnim opusom in zasebnim življenjem, so novinarska empatija in sposobnost novinarjevega vživljanja v sogovornika ter sodelovanje v dialogu. V razvedrilnem intervjuju, za katerega je značilno lahko in prijazno pogovarjanje, je novinar lahko najbolj neformalen.

Pogovore z dvema ali več sogovorniki – ne glede na to, ali so po vsebini informativni, svetovalni ali mnenjski – je treba načrtovati tako, da vsak sodelujoči lahko pove to, zaradi česar je bil

povabljen k pogovoru. V polemikah je treba sogovornikom, ki so neposredno izzvani, omogočiti repliko. Novinar mora do vseh ohraniti enako nepristransko razmerje ter vzpostaviti enako kritično distanco. Voditeljeva naloga je, da na podlagi predznanja in priprav tudi sam vstopa v dialog z dodatnimi vprašanji in podvprašanji.

Če spraševana oseba ni funkcionar ali formalni predstavnik institucij, ki je dolžan odgovarjati na javna vprašanja, in če ni vešča javnega nastopanja, jo je z namenom pridobivanja informacij dovoljeno spodbujati in ji pomagati. To velja zlasti v primerih, kadar sogovorniki opisujejo svojo osebno izkušnjo, dogodek, ki so mu bili priča, ali so strokovnjaki za neko področje, o katerem redko javno govorijo.

4.4.8. Spletni intervju

Bistvena značilnost intervjuja, zapisanega v obliki besedila in namenjenega objavi na spletu, je strnjen zapis pogovora, ki v največji meri sledi njegovemu dejanskemu poteku in kljub povzemanju čim bolj verodostojno prenese sogovorničine ali sogovornikove besede. Vprašanja in odgovori so oblikovno ločeni. Pogovor se praviloma snema z namenom preverjanja tonskega zapisa ob povzemanju. Avtorizacija je mogoča na podlagi vnaprejšnjega dogovora in pomeni le preverjanje oziroma popravke izrečenih dejstev ter podatkov, ne pa vsebinskega spreminjanja podanih izjav.

4.4.9. Radijski in televizijski intervju

Pri radijskem in televizijskem pogovoru sta način spraševanja in vodenja pogovora enako pomembna kot vsebina vprašanj.

Kadar sogovornik v pogovoru v živo izrazi polemična ali skrajna stališča, mora voditelj ohraniti nepristranskost, vendar se ustrezno odzvati. Novinarska naloga je, da skuša že med pogovorom razjasniti morebitne nejasnosti in jih z navajanjem dejstev postaviti v ustrezen kontekst. Novinar mora v pogovor poseči tudi ob uporabi žaljivega in sovražnega govora ali besednega napada in izrekanja hudih obtožb o osebi, ki ne sodeluje v pogovoru in svojega dostojanstva ne more zaščititi sama.

Intervjuji z eno osebo so primerni predvsem za predstavitev in razjasnitev teme, za katero je sogovornik pristojen ali kompetenten, za pogovor s strokovnjakom z namenom svetovanja ter portretiranje intervjuvanca, njegovega življenja in dela. Kadar v takšnem pogovoru sogovornik izrazi polemično stališče o neki aktualni temi, ki zahteva odziv, si je treba prizadevati, da se čim prej, po možnosti v naslednji enaki oddaji, posredujejo stališča, ki izrečeno bistveno dopolnijo in osvetlijo iz drugega zornega kota.

Kadar je radijski ali televizijski pogovor posnet z namenom, da bi se kasneje predvajal, kot bi potekal v živo, tukaj in zdaj, je treba predvideti možnost, da se bodo po snemanju bistveno spremenile okoliščine in da bo občinstvo ob predvajanju morda treba opozoriti, da gre za posnetek.

Ta pravila veljajo za vse pogovore, ki so posneti z namenom zvočnega in/ali slikovnega predvajanja, ne glede na medij objave.

4.4.10. Reportaža

Reportaža je razširjeno poročilo o nekem kraju, dogodku ali osebnosti (potopisna, dogodkovna, portretna ...), ki ima elemente interpretativnih žanrov, saj ob nizanju dejstev in izjav dopušča osebni pristop ter uporabo ekspresivnih besednih sredstev in avdiovizualnih prijemov.

4.4.11. Analiza, analitična predstavitev

V tem žanru novinar predstavlja družbene trende, rezultate meritev in različne kazalce ali pojasnjuje kompleksne pojave, večplastno dogajanje, obsežno gradivo, in sicer z nizanjem in primerjanjem izbranih podatkov, izjav, poudarkov in kazalcev. Analitična predstavitev ima lahko obliko poročila, pogovora ali infografike. Analiza lahko vsebuje strokovne ocene in poklicne sodbe.

4.4.12. Komentar

V žanru komentar, kakor tudi v vseh drugih interpretativnih žanrih, novinar izreka mnenja in stališča, ki pa jih mora argumentirati. Z negovanjem tega žanra se novinarjem, ki so specializirani za posamezne teme in imajo o njih poglobljeno znanje, omogoča, da javnosti predstavijo svoj poznavalski pogled o tej temi in ga argumentirajo.

Bistvena sestavina komentarja so dejstva in argumenti. Komentarji in stališča ne smejo biti predstavljeni, kot da so splošno sprejeti in edini možni pogled na obravnavano temo.

Komentar dopušča več avtorske svobode, predvsem uporabo ekspresivnih izrazov, v radijskem in televizijskem komentiranju pa tudi kreativno uporabo avdiovizualnih sredstev. Tudi v komentiranju pa je prepovedana uporaba žaljivega, diskriminatornega in drugače neprimernega govora.

Pravila žanra komentar veljajo tudi za ocene kulturnih in umetniških dogodkov oz. recenzije znanstvenih in umetniških del ter oddaje in članke, ki vsebujejo avtorski izbor podatkov in stališč, kot so npr. komentirani tedenski ali letni pregledi dogodkov. Pri umeščanju teh vsebin mora biti razvidno, da gre za komentar ali oceno.

Ker se komentar oblikuje tudi na podlagi stališč tistega, ki komentira, morajo uredništva v daljšem časovnem obdobju zagotavljati avtorsko raznovrstnost.

Uredništva se lahko odločijo, da ob objavi posebej poudarijo, da komentatorjeva mnenja ne odražajo stališč uredništva.

4.4.13. Kolumna

V tem žanru velja največja svoboda komentiranja, v katerem prevladujejo osebna mnenja in pogledi avtoric in avtorjev. Značilnost kolumn je stalnost in prepoznavnost kolumnistk in kolumnistov. Z njihovim izborom morajo uredništva v daljšem časovnem obdobju zagotavljati avtorsko, mnenjsko in nazorsko raznovrstnost. Uredništva se lahko odločijo, da ob objavi kolumn posebej poudarijo, da mnenja ne odražajo stališč uredništva.

4.4.14. Komentiranje športnih dogodkov

Posebnost žanra je, da športni komentator v televizijskem ali radijskem prenosu poznavalsko navaja podatke o tekmi, športnikih, ekipah in poteku tekmovanja, hkrati pa podaja tudi sprotne

ocene športnega dosežka, primerja in analizira. Pri tem so dovoljeni elementi poštenega športnega navijanja in pogovornega jezika.

4.4.15. Satira, parodija, glosa, koserija

Skupna značilnost teh žanrov sta osebni pristop in duhovitost: satira resnično življenje prikazuje na oster in zbadljiv način, glosa šaljivo in hudomušno obravnava aktualne pojave, koserija je živahno in duhovito pisanje o družbeni stvarnosti, parodija pa porogljivo posnemanje ali oponašanje drugih del. Njihov namen je kritika družbenih pojavov.

V informativne programske vsebine jih je dovoljeno vključevati le, če so posebej označene, da jih ni mogoče razumeti kot del resničnosti, in če lahko takšen prikaz spodbudi oz. sproži resno družbeno obravnavo družbenih tem, predvsem družbeno nesprejemljivih ravnanj.

V teh žanrih so dovoljeni različni prijemi, tudi cinizem, posmehljivost, ironija in provokacija, prepovedane pa so žaljivke in vulgarnosti, prav tako se je pri kritiki ravnanj prepovedano posmehovati osebnim značilnostim posameznikov ali njihovim okoliščinam, ki jih štiti ustava (narodnost, rasa, spol, jezik, vera, prepričanje, položaj, invalidnost, posebne potrebe ...).

4.4.16. Dokumentarne vsebine

Za programske vsebine, katerih namen je dokumentirati dogajanje v sedanosti ali preteklosti, s prikazom stvarnih oseb v dejanskem okolju in kontekstu, z namenom poglobljenega informiranja ali izobraževanja, veljajo vsa bistvena pravila informativnih žanrov: preverjanje podatkov, prikaz dejstev s kritično distanco in nepristransko držo, uporabo jasnih in nedvoumnih jezikovnih sredstev, skrbna izbira sogovornikov, razločevanje dejstev in mnenj ter ustrezna uporaba in označevanje ilustrativnega (arhivskega in simbolnega) gradiva.

Dokumentarne oddaje, filmi, feljtoni in prispevki praviloma vsebujejo tudi elemente interpretativnih žanrov, kot so pripovedovanje v prvi osebi, angažiran avtorski pristop in vključevanje igranih ali animiranih prizorov. Med dokumentarnimi posnetki in tistimi, ki dokumentarno snov le uprizarjajo, mora biti jasna ločnica. Občinstvu mora biti iz širšega konteksta medijskega dela jasno, kdaj gre za dejstva in kdaj za fikcijo.

4.4.17. Igrane vsebine o resničnih dogodkih in ljudeh

Radijske ali televizijske igrane vsebine (drame, filmi itd.), ki realistično opisujejo zgodovinske dogodke in ljudi ali še živeče sodobnike in družbene razmere z vsemi protislovji, morajo biti čim bolj natančne in poštene do pogloblitnih dejstev. Čeprav uvajajo fiktivno razsežnost (npr. z ustvarjanjem dialogov, oblikovanjem likov), dejstev ne smejo potvarjati. Kadar je to le mogoče, je treba živeče osebnosti, ki bodo upodobljene v igrani vsebini, o tem obvestiti vnaprej in po možnosti zagotoviti njihovo sodelovanje.

4.5. Oblikovanje vsebin

To podpoglavje podrobneje opisuje pravila priprave programskih vsebin. Kjer se pravilo nanaša le na enega od medijev, specifičen žanr ali obliko sporočanja, je to posebej navedeno.

4.5.1. Jezik in govor

Jezik novinarskega sporočanja mora biti jasen, jedrnat, razumljiv in nedvoumen. V žanrih, ki ne dopuščajo osebnega pristopa, je uporaba ekspresivnih besed in metafor odsvetovana, način govora in govorica telesa pa naj bosta čim bolj nevtralna, da iz njih ni mogoče sklepati o osebnem odnosu do teme ali sogovornikov. V sporočanju vsebin, ki v družbi sprožajo polemike in nesoglasja, je treba biti posebej pazljiv, da v iskanju najboljšega načina upovedovanja ne bi izbirali besed oz. besednih zvez, ki so dvomne ali lahko spremenijo vsebino in pomen.

4.5.2. Neprimeren in prostaški jezik

V programskih vsebinah praviloma ni dovoljeno uporabljati prostaških izrazov ali načina izražanja, ki ni v skladu s splošnimi družbenimi normami. Pri tem je treba upoštevati, da se jezik, kakor tudi javna sprejemljivost posameznih besed in drugih izrazov neprenehno spreminjata. Jezikovno izražanje, ki sicer izziva pritožbe, je lahko izjemoma upravičeno, če prispeva k sporočilnosti ali bi izogibanje takemu izražanju okrnilo celovitost določene vsebine (npr. pričevanje žrtev, ki do teme, o kateri govorijo, ne morejo vzpostaviti čustvene distance, pričanje pa bistveno ilustrira temo).

V interpretativnih zvrsteh ali umetniških programskih vsebinah je svoboda večja.

Kadar gre za zgostitev takšnih izrazov v programskih pasovih in v medijih, ki jih spremljajo otroci, je treba upravičenost objave posebej pretehtati in na to občinstvo vnaprej opozoriti.

4.5.3. Odgovornost za izrečeno

Za besede, trditve in stališča vsebinsko nosi odgovornost tisti, ki jih izreče. Zlasti v programskih vsebinah, ki potekajo v živo, v katerih je težje preprečiti sovražni ali drugače neprimeren govor, je zato bistveni del načrtovanje, ki pomeni tako skrbno izbiro sogovornikov kot takšno pripravo, ki zagotavlja oz. omogoča predvidevanje.

Sogovornikov, ki so nastop v programskih vsebinah v preteklosti že zlorabili za sovražni ali drugače neprimeren govor, uredništva niso dolžna vabiti v žive programe. Če gre za osebe, ki lahko v določenem primeru bistveno prispevajo k politični, nazorski ali mnenjski raznovrstnosti in celovitosti vsebine oz. imajo pravico do prikaza svoje plati, nasprotnih dejstev ali odgovora, lahko uredništva pogovor z njimi posnamejo vnaprej ter zavrnejo objavo posnetka, ki bi vseboval neprimeren govor.

Pravila nastopov v volilni in referendumski kampanji so urejena v poglavju 5.2.

Če sogovornik ali občinstvo, ki v živo kliče po telefonu, izreka nesprejemljive in neprimerne besede v živo, mora voditelj ustrezno reagirati.

4.5.4. Pravila snemanja, fotografiranja, oblikovanja

V žanru vest in poročilo je prepovedano takšno snemanje, fotografiranje, prikazovanje oseb, ki bi pri občinstvu ustvarjalo vtis, da je programski ustvarjalec do te osebe pristranski ali da nima enakega odnosa do vseh. Pri snemanju, montaži, izboru glasbene, slikovne in grafične opreme ter naslovov se pričakuje nevtralnost. Izogibati se je treba snemanju in uporabi slikovnih in zvočnih podrobnosti, ki so v nesorazmerju z dejanskim stanjem ali lahko dajo programski vsebini povsem nov ali potvorjen pomen. Montaža prispevkov mora čim bolj ohraniti verodostojnost tistega, kar

se je zgodilo: rezultat izbire posnetkov in montaže mora biti zgostitev realnosti, strnjen prikaz izseka iz realnega sveta.

Z montažo ni dovoljeno popačiti dejstev, spremeniti bistva sporočila oz. videnega in slišane ga na kraju dogodka oz. manipulirati in potvoriti izvirnega konteksta in pomena.

Tudi v interpretativnih žanrih, ki dopuščajo avtorski in kreativni pristop, velja previdnost pri uporabi avdiovizualnih tehnik in prijemov, s katerimi bi lahko zavedli občinstvo ali mu posredovali neresnične informacije.

Dodani zvočni poudarki in učinki, zamenjava zvočnih ali videosekvenc, fotomontaža, upočasnitev ali pohitritev realnih posnetkov in drugi podobni posegi so dovoljeni izjemoma, če so vsebinsko upravičeni.

4.5.5. Uporaba arhivskih in simbolnih posnetkov

Arhivski posnetki morajo biti ustrezno označeni, praviloma z navedbo časa in kraja nastanka, razen če je to nedvoumno razvidno iz konteksta. Enako velja za fotografije. Pri simbolnih fotografijah ali posnetkih je treba to navesti.

Arhivsko in simbolno gradivo je dovoljeno uporabljati za ilustriranje aktualne teme, vendar le na način, da se v javnosti ne ustvari napačen vtis, da poslušča ali gleda avtentičen posnetek oz. fotografijo nekega dogodka. Pri ilustrativni uporabi arhivskega gradiva za opremo prispevkov o aktualni vsebini je treba poskrbeti, da ne prikazuje oseb ali stvari, ki jih ni več, če pa je táko gradivo v kontekstu obravnavane teme, ga je treba ustrezno označiti ali na to posebnost opozoriti v napovedi oz. odpovedi radijskega ali televizijskega prispevka.

4.5.6. Anonimni sodelujoči/zakriti govorec

Izjemoma je dovoljeno predvajati posnetek govorca na način, da se slikovno in zvočno prikrije njegova identiteta. Utemeljeni razlogi so lahko, da bi javno razkritje identitete lahko ogrozilo njegovo osebno varnost in povzročilo osebno stisko. Takšno odločitev mora odobriti odgovorni urednik. Pred tem je treba pretehtati, ali je vrednost sporočila oz. povedanega tako velika, da upraviči takšno odločitev, ki lahko v javnosti ustvari vtis prikrivanja ali dvom o verodostojnosti in namenu takšne objave.

Sprememba glasu ne sme ogroziti razumljivosti. Če je govor nerazločen, je treba zagotoviti napovedovalca, ki prebere povedano, ali podnaslove. Ker ima pisani jezik druge zakonitosti kot govorjeni, lahko pride do razlik med tem, kar je bilo izjavljeno, in tem, kar je zapisano v podnaslovu, vendar mora biti sporočilo povedanega ohranjeno.

4.5.7. Prevod in priredba

Pri prevajanju govora ali besedila iz tujega jezika velja temeljno pravilo, da mora biti ohranjena razpoznavna in tesna povezava z izvirnikom. Zaradi razumljivosti in učinkovitosti je velikokrat potrebna tudi priredba. Pri frazemih ter žargonskih, narečnih in slengovskih izrazih je potrebna posebej skrbna jezikovna izbira, da prevod in priredba ohranita sporočilo povedanega.

4.5.8. Videz nastopajočih in programskih ustvarjalcev

V televizijskih programih je pri presoji ustreznosti oblačil in videza nastopajočih treba upoštevati zasnovo programske vsebine: najstrožja pravila zadržanega in urejenega videza veljajo v informativnih oddajah, najmanj pa v razvedrilnih.

V televizijskih oddajah informativne narave se nastopajočim programskim ustvarjalcem priporočajo formalna oblačila. Odsvetuje se izkazovanje lastnega sloga, ki lahko odvrta pozornost od povedanega. Prepovedano je izpostavljanje oblačilnih elementov in simbolov, ki so značilni za verske, politične ali nazorske skupine, ter seksualiziranje videza.

Upoštevati je treba razliko med nastopom v televizijskem studiu in oglašanjem s terena, kjer se novinarjem pri izbiri oblačil dopušča več svobode v skladu s poročevalskimi okoliščinami (npr. poročanje s kriznih žarišč, prizorišč naravnih nesreč, športnih in neformalnih dogodkov).

Kadar programski ustvarjalci spremljajo dogajanje v formalnem okolju (npr. v prostorih državnih, umetniških, kongresnih ustanov) ali na dogodku formalne narave (npr. zasedanje organov, diplomatsko srečanje, slovesnosti), so dolžni poskrbeti za urejen videz v skladu z bontonom in splošnimi družbenimi normami.

Pravilo urejenega videza velja tudi za programske ustvarjalce, ki pri opravljanju dela niso javno izpostavljeni, so pa v stiku z nastopajočimi oz. sodelujočimi v programskih vsebinah.

4.6. Pravila kakovostne produkcije

Nobena programska vsebina ni kakovostna, če ni tehnično dovršena in pripravljena v skladu z najvišjimi izvedbenimi standardi. Objava vsebin, ki teh standardov ne dosegajo, je dopustna le izjemoma, če pretehta informativna vrednost.

4.6.1. Slišnost in razumljivost

Govorjene vsebine, posnete ali predvajane neposredno, morajo biti razumljive. Sestavni del zvočne slike so poleg govora tudi drugi zvoki (npr. šumi, glasba, govor v ozadju, zvočni učinki), vendar ti ne smejo škoditi razumljivosti govora. To še posebej velja za zvočno podobo programskih vsebin z glasbeno opremo, pri katerih je treba poiskati pravo razmerje med uporabo glasbe in slišnostjo, razločnostjo in razumljivostjo povedanega.

Pri pripravi in izvedbi pogovorov na daljavo lahko novinarji zahtevajo strokovno podporo pristojnih tehničnih in izvedbenih služb tako zase kot za sogovornike. Kadar digitalne ali telekomunikacijske povezave niti s strokovno pomočjo ni mogoče izboljšati do te mere, da bi bil zagotovljen dovolj kakovosten zvok in da bi nastopajoči lahko enakovredno sodelovali, je treba pogovor, določen za radijsko ali televizijsko predvajanje, povzeman, televizijski posnetek pa je mogoče tudi opremiti s podnaslovi.

4.6.2. Čitljivost

Sestavni del televizijske produkcije je grafična oprema, ki obsega različna besedila, številčne prikaze, piktograme, podnaslove in podobne elemente. Bistveno pravilo je, da morajo biti vsi napisi čitljivi. Da bi to dosegli, je treba pravilno izbrati velikost, obliko in barvo posameznih znakov ter poskrbeti, da se vsak napis prikazuje dovolj dolgo, da ga je mogoče prebrati. K temu je

treba stremeti tudi pri predvajanju končnih napisov (žarg.: špic) televizijskih oddaj. Pravilo čitljivosti in vidne ločljivosti velja tudi za spletne objave.

4.6.3. Uporaba pridobljenih posnetkov in fotografij

Pri posnetkih in fotografijah, ki jih ustvarijo zunanji avtorji ali programski ustvarjalci, ki niso strokovno podkovani za zvočno ali slikovno snemanje ter fotografiranje, je največje tveganje kakovost teh posnetkov in fotografij. Pri odločitvi o objavi je bistveno merilo informativna vrednost.

5. POSEBNOSTI PRI SPOROČANJU POSAMEZNIH VSEBIN

5.1. Spremljanje političnega življenja

Pri spremljanju političnega življenja v Sloveniji je treba upoštevati vso širino in raznolikost političnega prostora ter razmerja med posameznimi institucijami in člani parlamentarne demokracije. Krčenje tega prostora na politične stranke, državnozborsko večino in opozicijo, vlado in predsednika republike je neupravičeno in pomeni medijsko izkrivljanje politične podobe družbe. Pozornost je treba v razumnem obsegu in glede na njihovo dejavnost namenjati tudi civilni družbi, neparlamentarnim strankam, zastopstvu socialnih, gospodarskih, poklicnih in lokalnih interesov v Državnem svetu ter politični razčlenjenosti na vseh ravneh, od lokalne do državne.

5.1.1. Politično uravnoteževanje

Ključno merilo za politično uravnoteženo oblikovanje programskih vsebin je predstavljanje različnih pogledov na določeno družbeno temo v takšnem obsegu, da javnost dobi vpogled v bistvene argumente predlagateljev in nasprotnikov posamezne rešitve ter razlike v stališčih. V pogovornih oddajah je treba zagotoviti tako zasedbo vabljenih, da so predstavljena poglobljena politična mnenja. Politične uravnoteženosti posameznih programskih vsebin ali programov v celoti ni mogoče ugotavljati z matematičnim seštevanjem objav in nastopov ali številom vrstic in sekund, odmerjenih posamezni politični stranki ali opoziciji in poziciji, prav tako je ni mogoče razumeti kot dolžnost medija, da o sleherni politični zadevi pridobi mnenje ali odziv vseh političnih akterjev. RTV Slovenija nobeni politični stranki – razen v obdobju volilne kampanje – ni dolžna vnaprej zagotavljati programskega prostora.

5.1.2. Delo vlade in parlamenta

Delo vlade je treba spremljati v takšnem obsegu, da je javnost seznanjena z bistvenimi odločitvami in zakonodajnimi predlogi, ki vplivajo na življenje državljanov in družbe. Kadar vladne poteze sprožajo odzive, je treba poskrbeti, da je pred njihovim komentiranjem in analiziranjem zagotovljenih dovolj podatkov o takšnih potezah. Predsednik vlade in pristojni ministri morajo imeti možnost, da predstavijo svoje delo.

Poročila o sejah Državnega zbora in Državnega sveta morajo čim celoviteje odlikovati njihov potek in predstaviti paleto argumentov pri posameznem problemu.

Bistveni parlamentarni dogodki, o katerih je treba poročati, so konstituiranje Državnega zbora in Državnega sveta z izvolitvijo predsednice ali predsednika, volitve mandatarke ali mandatarja za

sestavo nove vlade in imenovanje vlade, interpelacija ali ustavna obtožba zoper predsednico ali predsednika vlade in ministrice in ministre, ustavna obtožba zoper predsednico ali predsednika republike, poslanska vprašanja predsednici ali predsedniku vlade.

5.1.3. Delo predsednika republike

Tudi delo predsednika republike je treba spremljati v takšnem obsegu, da je javnost seznanjena z njegovimi bistvenimi odločitvami, predlogi in pobudami, ki vplivajo na življenje državljanov.

5.1.4. Politiki v programih RTV Slovenija

Za daljše pogovore s predsedniki političnih strank se smejo novinarji in uredniki dogovoriti le po posvetu z odgovornim urednikom. Aktivne politike – denimo predsednika vlade, ministre, predsednike strank, vodje poslanskih skupin – je dovoljeno vabiti v oddaje, posvečene aktualnim političnim in družbenim vprašanjem, za katere so pristojni. V nepolitičnih vlogah, v svetovalnih in razvedrilnih oddajah (npr. kot visokošolski učitelji, eksperti, glasbeniki) smejo sodelovati le, če ni druge kompetentne zamenjave ali če bi bila neka programska vsebina v nasprotnem primeru bistveno okrnjena. Izjeme mora potrditi odgovorni urednik.

5.2. Vlada in opozicija

Kadar predsednik vlade v daljšem pogovoru predstavi delovanje vlade v določenem obdobju ali vladno odločitev, ki ima najširše in dolgoročne družbene posledice, je treba opozicijskim strankam v čim krajšem času omogočiti, da o tem predstavijo svoja stališča, in sicer ob enakovrednih pogojih in terminu. Vladne stranke te možnosti nimajo, saj predsednik vlade govori v imenu vseh podpisnikov koalicijske pogodbe ali pogodbe o sodelovanju z vlado ali v njej.

Za vladne stranke se štejejo vse stranke, ki so podpisale koalicijsko pogodbo oz. pogodbo o sodelovanju z vlado ali v njej, za opozicijske pa vse druge stranke, ne glede na to, kako glasujejo o posameznih vprašanjih. Če član neke stranke sodeluje v vladi, ta stranka pa ni podpisala pogodbe o sodelovanju, štejemo, da je taka stranka v opoziciji.

5.3. Volilna in referendumsko kampanja

Dolžnosti RTV Slovenija v času volilne in referendumsko kampanje, deljenje programskega časa, izbira sodelujočih in umeščanje oddaj so zakonsko opredeljeni. Kandidatom, političnim strankam, listam in organizatorjem referendumsko kampanje RTV Slovenija zagotavlja del programskega časa za predstavitev. V tem podpoglavju so podrobneje opisana pravila za uresničevanje zakonskih določil in delovanja v javnem interesu.

Ta pravila se ne nanašajo na sprotno poročanje o aktualnem političnem dogajanju v informativnih oddajah, v katerih veljajo uredniška in novinarska pravila spremljanja političnega življenja.

V času volilne in referendumsko kampanje tudi za uredništva, ki se z aktualnimi vidiki volilne ali referendumsko kampanje ne ukvarjajo, velja pravilo, da v oddaje ne smejo vabiti posameznikov, ki sodelujejo v volilni in referendumski kampanji, in da morajo ob vabilu preveriti, ali so v kampanjo vključeni. Ker gre za obdobje, ko politiki z namenom propagande in samopromocije pripravljajo številne dogodke, je treba pri odločitvah o poročanju posebej tehtati o družbeni teži in razsežnosti ter informativni in/ali umetniški vrednosti takšnih dogodkov.

5.3.1. Objava in uskladitev pravil

RTV Slovenija pred vsako volilno in referendumsko kampanjo pripravi pravila, ki veljajo za vse medije in uredništva. Tako zagotavlja zakonitost, transparentnost in predvidljivost načrtovanih ravnanj, ki sodelujočim v kampanji zagotavljajo enako obravnavo. Uredništva se morajo glede uresničevanja pravil uskladiti med seboj, saj to zagotavlja primerljivo in celovito programsko delovanje. Bistven namen objave volilnih oz. referendumskih pravil je tudi seznanitev volilnih upravičenk in upravičencev z načrtovanimi vsebinami, ki jim lahko pomagajo pri odgovornem državljanškem delovanju oz. volilnem odločanju.

Pri pripravi pravil je treba vnaprej načrtovati, kako bo upoštevano zakonsko razlikovanje med kandidati ter političnimi strankami, ki so zastopani v Državnem zboru in Evropskem parlamentu, in tistimi, ki niso (t. i. parlamentarne in neparlamentarne stranke). Dileme glede statusa strank je treba rešiti pravočasno in pravno nedvoumno.

O sprejetih pravilih in drugih posebnostih je treba obveščati občinstvo, in sicer najmanj ob začetku vsakokratne kampanje na vseh RTV-plattformah.

5.3.2. Predstavitve kandidatov, programov in stališč

O načinu predstavitev kandidatov oz. programov in stališč sodelujočih v volilni in referendumski kampanji, o formatu oddaj in zasnovi predstavitvenih vsebin ter ključnih vprašanjih se uredništva odločajo avtonomno, skladno z veljavno zakonodajo.

Uredništva so sodelujoče dolžna seznaniti z načrtovanimi oblikami predstavitev, njihovim potekom, časovnimi omejitvami in pravili ter jim zagotoviti enake pogoje nastopanja, v primerljivih programskih pasovih in spletnih rubrikah.

V predstavitvah na RTV Slovenija sodelujejo kandidati in predstavniki list, političnih strank in organizatorjev kampanj, ki se za sodelovanje prijavijo na podlagi objavljenih pravil.

5.3.3. Soočenje kandidatov, političnih strank, list, organizatorjev kampanje

V pripravi radijskih in televizijskih oddaj, spletnih klepetalnic in drugih programskih vsebin, v katerih politične programe in stališča predstavlja in sooča več sodelujočih kandidatov oz. političnih strank, list in organizatorjev kampanj, uredništva zagotavljajo čim večjo enakost v obravnavi. To vodilo uredniške presoje mora biti upravičen državljanski interes, da se pred volilnim odločanjem seznanijo z vsebinskimi pogledi kandidatov ter pristojnih na aktualne teme, prihodnost države, skupnosti in družbe.

Za oddaje z veliko sodelujočimi je treba zagotoviti dovolj programskega prostora, da ne zmanjkuje časa za odgovore in pojasnila. Pri načrtovanju več oddaj morajo uredništva zagotoviti za vse enake tehnične razmere in primerljive časovne termine.

Pri načrtovanju soočenj je treba upoštevati, da si je občinstvo glede sodelujočih, trajanja odgovorov in replik itd. ustvarilo pričakovanja na podlagi dotedanje prakse, zato je treba vsakokratna pravila in še posebej bistvene spremembe in odstopanja od ustaljene prakse občinstvu posebej pojasniti. To velja predvsem glede statusa parlamentarnih oz. neparlamentarnih strank.

Stranke, kandidati, organizatorji kampanje, ki ne izrabijo časa za dogovorjen nastop, nimajo pravice do nadomestnega termina.

Za oddaje, v katerih je predvidena navzočnost občinstva, dobi vsaka stranka ali kandidat enako število vstopnic, ki jih sme razdeliti med svoje somišljenike in člane.

5.3.4. Vodenje predstavitev in pogovorov in soočenj

Pri vodenju pogovornih oddaj z več sodelujočimi veljajo naslednja načela, ki so zaradi zagotavljanja enake obravnave strožja kot v siceršnjih pogovornih oddajah o političnih vprašanjih:

- voditelj ima do vseh sodelujočih primerljiv in korekten odnos, pogovor usmerja v teme, ki so po uredniški presoji v največjem javnem interesu, zastavljena vprašanja temeljijo na preverjenih dejstvih, vprašanemu ne sugerira odgovora;
- sodelujočim, ki odgovor preusmerjajo na teme, ki niso predmet pogovora ali vsebujejo neprimeren govor, lahko odvzame besedo;
- vsak sodelujoči dobi priložnost nastopanja v okviru dogovorjenih časovnih omejitev; tistim, ki teh omejitev ne spoštujejo, je voditelj dolžan odvzeti besedo;
- vnaprej so opredeljena pravila glede replik, pri čemer se dodatna replika zunaj teh pravil sodelujočemu omogoči le v primeru, če je osebno napaden.

Ta pravila veljajo tudi za spletne klepetalnice s kandidati, predstavniki strank, list in organizatorjev kampanj, ki jih moderira novinar.

5.3.5. Javnomnenjske raziskave, volilne napovedi, vzporedne volitve

RTV Slovenija se samostojno odloča za naročilo vzporednih volitev in javnomnenjskih raziskav oz. mnenjskih poizvedb v predvolilnem obdobju. Bistveno je, da z izvajalcem, ki dosega najvišje strokovne standarde, vnaprej natanko opredeli okvire raziskovalne metodologije (npr. vzorec, časovnica in način anketiranja), anketna vprašanja, način sporočanja podatkov in sodelovanje v njihovem interpretiranju. Tudi v predvolilnem obdobju in na volilni večer veljajo vsa pravila navajanja podatkov iz javnomnenjskih raziskav, kot so opredeljena v podpoglavju 4.1 Zbiranje in preverjanje podatkov. Posebnost je dodatna obveznost, da se pri navajanju podatkov opozori na datum in uro, ko je bila raziskava opravljena, če bi kasnejši dogodki lahko vplivali na javno mnenje.

Posebna previdnost velja pri sporočanju podatkov na volilni večer. Upoštevati je treba razliko med volilno napovedjo, ki je strokovna napoved trendov na podlagi dotedanjih javnomnenjskih raziskav in dopušča večjo statistično napako, in vzporednimi volitvami, ki so posebna oblika terenske javnomnenjske ankete na volilni dan, z minimalno statistično napako. Občinstvo je treba opozoriti, kdaj se sporočajo volilne napovedi in kdaj podatki vzporednih volitev. V obeh primerih so pri interpretaciji dolžni sodelovati strokovnjaki, ki so meritev izvajali. Ni dopustna uporaba izrazov, ki volilni napovedi ali vzporednim volitvam pripisujejo večjo veljavo, kot si jo ti zaslužijo: pridobljeni podatki samo »navajajo« in »napovedujejo«, nikoli pa ne »dokazujejo«.

Tu navedena pravila veljajo tudi za primere javnomnenjskih raziskav pred referendummi.

5.3.6. Poročanje o volilnih izidih

Pri sprotnem sporočanju podatkov pristojne državne volilne institucije je treba posebej navajati število prešteti glasov in uporabljati uveljavljeno terminologijo: prvi prešteti glasovi, delni neuradni izidi, neuradni izidi, uradni izidi. To pravilo je zlasti pomembno v primerih, ko so izidi tesni.

5.3.7. Plačana oglasna volilna in referendumsko sporočila

V času volilne in referendumске kampanje je dovoljeno objavljati plačana oglasna sporočila oziroma politične oglase. O objavi, umestitvi in plačilu takšnih sporočil se naročniki dogovarjajo z ustreznimi službami RTV Slovenija.

5.4. Poročanje o izrednih dogodkih

RTV Slovenija ima posebno odgovornost, da kar najhitreje in kar se da natančno poroča o izrednih dogodkih. Pri poročanju s krajev množičnih protestov in demonstracij, terorističnih dejanj, oboroženih spopadov, naravnih in drugih nesreč večjega obsega je pomembno varovanje življenj in zdravja ljudi. Novinarske ekipe RTV Slovenija spoštujejo odločitve pristojnih državnih organov in ne ogrožajo javnega reda in miru.

5.4.1. Prekinitev programa

O izrednih dogodkih je treba takoj obvestiti javnost. Na spletu in digitalnih platformah je treba izredno, nujno oz. zadnjo novico (angl. breaking news) objaviti brez odlašanja, na izpostavljenem mestu. Po televiziji je treba najprej obveščati z grafičnim napisom brez prekinitve tekoče oddaje, nato pa čim prej z izredno programsko vsebino. Radio mora oddajo oz. program prekiniti, praviloma z ustreznim zvočnim ločilom, ki mu sledi sporočilo. Ob izrednih dogodkih ni veliko časa za odločanje o prekinitvi programa oz. objavi izrednih vsebin. Premislek mora biti hiter, a kljub temu preudaren in uredniško skrbno pretehtan. Ključno vodilo je, da je treba preprečiti preplah in povzročanje vznemirjenja. Prekinitev programa zaradi objave nujne novice odobri pristojni direktor v dogovoru z odgovornim urednikom, ki poskrbi tudi za organizacijo dela in delovne razmere. Pri sporočanju nujne novice po televiziji je treba poskrbeti tudi za informiranje gluhih in naglušnih ter slepih in slabovidnih v njim prilagojenih tehnikah.

5.4.2. Poročanje o naravnih in drugih nesrečah večjega obsega

Bistvena naloga RTV Slovenija je javnosti posredovati čim več verodostojnih servisnih informacij, ki ogroženim na območju naravnih in drugih nesreč večjega obsega pomagajo pri sprejemanju nujnih odločitev za osebno varnost in preprečevanje nadaljnje škode. Poročanje s kraja dogajanja z namenom seznanjanja širše javnosti o posledicah takšnega izrednega dogodka mora biti takšno, da ne ovira reševalcev ter organov reda in miru in hkrati ne ogroža življenj programskih ustvarjalcev in sogovornikov.

5.4.3. Terorizem, ugrabitve, zajetje talcev, oboroženi spopad

Pri vseh vrstah izrednih varnostnih dogodkov je bistvena naloga programskih ustvarjalcev, da s svojim delovanjem ne bi še bolj ogrozili življenj ali ovirali prizadevanj varnostnih organov, da zagotovijo varnost neposredno ogroženih ter drugih ljudi in premoženja. Pri tem veljajo naslednja pravila:

- o neposrednem stiku z napadalci, teroristi, ugrabitelji, žrtvami, pričami itd., v katerem je novinar pridobil podatke o poteku ogrožajočega varnostnega dogodka ali načrtovanju takšnega dejanja, je treba nemudoma obvestiti odgovornega urednika;
- novinar mora odgovornega urednika obvestiti o vsaki zahtevi policistov oz. varnostnih organov o prepovedi objave določenega podatka ali posnetka, v interesu reševanja krize, preiskave ali varnosti;

- o obliki objave podatkov, ki zagotavljajo ravnovesje med informiranjem javnosti in spoštovanjem omejitev, povezanih z varnostjo, odloči odgovorni urednik, ki o zadevi obvešča vodstvo, to pa naveže stike s pristojnimi organi.

5.4.4. Varnost države

Kadar novinar pridobi dokument z obveščevalnimi, obrambnimi in drugimi podatki varnostne narave, mora o tem seznaniti odgovornega urednika. Če je novinarsko razkritje zlorab in poročanje o morebitnih nepravilnostih v obrambnih, varnostnih in obveščevalnih strukturah v interesu javnosti, tega ni mogoče razglašati za ogrožanje varnosti države.

5.4.5. Demonstracije, shodi, zborovanja

Demonstracije so demokratična oblika izražanja razpoloženja, v znak protesta ali podpore. Njihova značilnost je običajno množična udeležba. Ne glede na vsebino in obliko demonstracij (zborovanja, shodi, ulične povorke, nemiri in drugi množični dogodki) morajo novinarji pri poročanju ohraniti kritično distanco do dogodka, organizatorjev in udeležencev. Pri sporočanju števila udeležencev morajo posebej navesti, ali gre za podatke organizatorja, policije ali oceno poročevalca.

Pri poročanju o mirnih in vnaprej prijavljenih zborovanjih, na katerih je poskrbljeno za varen potek dogodka, je bistveno, da programski ustvarjalci ne spodbujajo razvnanja strasti ali stopnjevanja nezadovoljstva.

Pri poročanju z neprijavljenih shodov, spontanih zborovanj po nekem odmevnem javnem dogodku ali množičnih dogodkov z elementi nasilja (npr. uličnih nemirov, navijaških spopadov) velja dolžnost ohranjanja fizične razdalje, nevmešavanja v dogodke ter izogibanja slehernih ravnanj, ki bi jih bilo mogoče razumeti kot izzivanje.

Pri sporočanju podatkov o takšnih dogodkih se je treba posebej izogibati senzacionalizmu. Uredniška odločitev o spremljanju demonstracij mora temeljiti na presoji pomembnosti dogodka in ne sme biti odvisna le od hrupa in prizorov, ki so ga zaznamovali.

Množične dogodke lahko spremljajo tudi posamezni incidenti. Pri poročanju je treba vsakokrat posebej tehtati težo takšnih dogodkov v odnosu do dogodka v celoti.

Pred spremljanjem izrednih množičnih dogodkov je uredništvo dolžno oceniti varnostna tveganja, in če je potrebno, zahtevati od vodstva, da programski ekipi na terenu zagotovi varnostno podporo.

5.4.6. Vojna in oboroženi spopad

Značilnost poročanja z vojnih območij oz. območij oboroženega spopada je nenehna skrb za osebno varnost terenske ekipe oz. posameznih programskih ustvarjalcev.

Značilnost takšnega poročanja so tudi omejene možnosti gibanja in komunikacije. Preverjanje dejstev je oteženo, viri so zaradi vpletenosti v konflikt sicer dragoceni pričevalci, vendar enostranski, izpostavljenost vojni propagandi je velika, v kratkem času se lahko veliko spremeni. Zato se je treba v terenskih poročilih izogibati posploševanju na podlagi tako pridobljenih podatkov. Pri objavi takšne vsebine je treba posebej navesti kraj poročanja in/ali čas nastanka. Kadar novinarska ekipa pri pripravi prispevka sodeluje z le eno stranjo oboroženega spopada ali ji le ena stran omogoča terensko delo, je to treba povedati.

Uredništva imajo pomembno vlogo, da presodijo, ali je na terenu ustvarjeno programsko vsebino zaradi celovitosti treba ustrezno dopolniti s kontekstom.

Spremljanje oboroženih spopadov in delo na kriznih žariščih pomeni varnostno tveganje, zaradi česar mora RTV Slovenija ekipi, ki se za takšno delo odloči, zagotoviti primerno usposabljanje, zavarovanje, opremo in pomoč.

5.4.7. Sporočanje posebnih obvestil, opozoril in poizvedb

V programih RTV Slovenija in tudi v programskih vsebinah informativne narave je dovoljeno objavljati sporočila policije in drugih pristojnih organov o težavah v prometu, požarni ogroženosti, pričakovanih izrednih vremenskih dogodkih, zbiranju podatkov o hudih kaznivih dejanjih, poizvedbah o očitidcih in tiralicah ter druga posebna obvestila oz. opozorila, ki so v javnem interesu in pomembni pri zagotavljanju varnosti. Tudi v tem primeru veljajo temeljna načela preverjanja in navajanja vira.

5.4.8. Poročanje o stavkah

Stavka je ustavna pravica, ki jo delavci uresničujejo s protestno prekinitvijo dela, oviranjem poteka dela z neizvajanjem nalog ali drugimi akcijami, s katerimi opozarjajo na razmere in zahtevajo uresničitev delavskih pravic. Stavka vedno pomeni spor med najmanj dvema stranema, kar se odraža v polarizaciji stališč. Zato za spremljanje stavk veljajo posebna pravila. Novinar je dolžan spremljati in predstavljati razloge za stavko, njen potek, cilje, pogajanja, razmere, vse v stavkovne procese vpletene strani. Poročanje ne sme zveneti navijaško, obtožujoče, kot ocena, da je stavka (ne)upravičena ali (ne)dopustna, da povzroča škodo, da je javnost (ne) podpira. Novinarji se morajo izogibati moraliziranju, pri vodenju intervjujev in omizij pa ne smejo netiti in poglobljati sporov med sprtimi stranmi. Poročanje o morebitni nezakonnosti stavke mora sloneti na dokazih in pravnih mnenjih.

Medij je dolžan zbirati in objavljati tudi servisne informacije, povezane s stavko, ki vplivajo na vsakdanje življenje državljanek in državljanov.

5.5. Gospodarsko in finančno novinarstvo

Vsebina gospodarskega in finančnega novinarstva je spremljanje izhodiščne enakopravnosti vseh sodelujočih na trgu dobrin, dela, informacij in delnic oz. finančnih instrumentov, regulacije tržnega gospodarstva, koruptivnih odklonov in posledic škodljivih poslov ter zbiranje in preverjanje podatkov, pomembnih za državljanke in državljane, ki so tudi davkoplačevalci, vlagatelji, podjetniki, potrošniki.

Novinarji, specializirani za to področje, v službi javnosti delujejo tako, da bedijo nad upravljanjem in porabo javnega denarja ter od pristojnih terjajo transparentno delovanje.

Posebej pomembno je, da se izogibajo vsem ravnanjem, ki bi jih lahko poklicno in etično diskreditirali, predvsem sprejemanju daril, sodelovanju pri promoviranju naložbenih načrtov, izdelkov in blagovnih znamk, uporabi notranjih informacij.

Kadar je novinar lastnik finančnih instrumentov, o katerih poroča, mora o tem obvestiti urednika in po skupni presoji tudi javnost. V primeru ožjih sorodstvenih in družinskih vezi z vodilnimi v podjetjih, ki so predmet obravnave, se mora iz poročanja izločiti. Poslovni interesi ne smejo vplivati na vsebino programov.

Poročanja o pomembnih dosežkih, uspehih, jubilejih posameznih gospodarskih družb, ki so pomembne za neko okolje, ni mogoče enačiti s promoviranjem, izogibati pa se je treba nekritičnemu podajanju podatkov.

5.5.1. Potrošniške vsebine

Posebna previdnost je potrebna pri pripravi vsebin, namenjenih potrošnicam in potrošnikom, saj lahko občinstvo tudi splošne informacije o izdelkih, storitvah, njihovi kakovosti, vrednosti in ceni razume kot dejanski nasvet za potrošniško ravnanje. Ker lahko že majhna napaka v poročanju o potrošniških vsebinah povzroči škodo potrošnikom, podjetjem ter ponudnikom izdelkov in storitev, je treba posebej skrbno izbirati vire, podatke čim bolj preverjati in jih pred objavo analizirati z največ možnih plati.

5.6. Preiskovalno in podatkovno novinarstvo

Preiskovalno novinarstvo s pomočjo prikritih ali javnih virov in dokumentov razkriva in analizira zadeve, ki so v javnem interesu in jih nosilci moči in z njimi povezani posamezniki in ustanove poskušajo prikriti. Posebnost preiskovalnega in podatkovnega novinarstva je, da razkriva dogodke, dogajanje, pojave in ozadje, ki so bistveni za razumevanje družbe, v kateri živimo, ali terjajo ukrepanje pristojnih. Pri zbiranju in preverjanju podatkov, ki vodijo do takšnih razkritij, je bistveno, da imajo programski ustvarjalci dovolj časa za temeljito in skrbno preiskovanje, podatkovno rudarjenje, preverjanje, luščenje podatkov. To je bistveni pogoj, da lahko dosledno upoštevajo vsa relevantna pravila, opisana v podpoglavju 4.1 Zbiranje in preverjanje podatkov (uporaba neimenovanih virov, posebnih metod zbiranja podatkov in snemanja in pridobljenih posnetkov zunanjih avtorjev itd.).

Pred objavo mora biti vsem, ki so predmet kritike ali jih pridobljeni podatki posebej bremenijo, dana priložnost, da predstavijo svojo plat.

Razkritja morajo biti predstavljena tako, da si lahko javnost sama oblikuje stališče o obravnavani temi. Logični sklepi morajo izhajati iz predstavljenih dejstev in ne smejo temeljiti samo na mnenju, ki si ga je ustvaril novinar, ali biti vsiljeni z enostranskim prikazovanjem informacij.

5.7. Poročanje o nesrečah, kaznivih dejanjih, preiskovalnih postopkih

Prvo vodilo pri poročanju o hudih nesrečah (prometnih, delovnih, gorskih itd.), umorih, spolnih napadih in drugih nasilnih kaznivih dejanjih je, da programska vsebina ne sme biti senzacionalistična, s poudarjanjem krutih podrobnosti ali ustvarjanjem občutkov tesnobe, groze in strahu. Pomemben vidik takšnih programskih vsebin ni pridobivanje ogledov, poslušanj in klikov, temveč ozaveščanje o učinkih nezakonitih, kaznivih in tveganih ravnanj, ki lahko ogrožajo življenje. Iskati je treba ravnovesje med pravico do obveščeniosti in pravico do zasebnosti. Pri poročanju se je treba opirati na ugotovitve pristojnih organov. Navedbe očitincev ali trditev, ugibanj in posplošitev, ki jih izrečejo npr. sosedi in družinski člani, je prepovedano uporabljati, kot bi šlo za dejstva.

Priporoča se upoštevanje psiholoških smernic za poročanje po kriznih dogodkih.

5.7.1. Pravica do pietete

V vseh programskih vsebinah, ki prikazujejo umrle, je temeljno vodilo pravica do pietete. Ta pomeni posmrtno zaščito osebnosti pokojnikov in njihovega dostojanstva. Prikazovanje bližnjih posnetkov umrlih ali posmrtnih ostankov ni dopustno. Ena od oblik varovanja pravice do pietete je prepoved ali omejitev komentiranja pod spletnimi novicami in drugimi objavami v digitalnem svetu, ki se nanašajo na nesreče, tragedije in zločine. O tem tudi v podpoglavju 5.11 Prikazovanje nasilja, tveganih ravnanj, nazornih prizorov spolnosti.

5.7.2. Poročanje o žrtvah

Pri poročanju o žrtvah nasilja ali nesreč je posebej pomembna pravica do zasebnosti. Ni dopustno prikazovati bližnjih posnetkov in fotografij obrazov in delov telesa žrtev, prav tako ni dopustno s sliko prikazati podatkov, iz katerih je mogoče identificirati žrtev (npr. registrskih tablic, hišnih števil). Kadar imena žrtev niso uradno razkrita oz. potrjena, je treba pred objavo podatka, pridobljenega iz neuradnih virov ali na podlagi objavljenih začetnic, temeljito pretehtati, kdaj je to upravičeno in v javnem interesu. S preživeli je treba komunicirati tankočutno. Potrebno je tudi tehtanje, kdaj in kako je o žrtvah nasilja ali nesreč primerno komunicirati s svojci in bližnjimi. O tem odloči odgovorni urednik.

5.7.3. Prikazovanje osumljenih, obdolženih, obtoženih, obsojenih

Pri poročanju o kaznivih dejanjih in prekrških je treba strogo spoštovati ustavno domnevo nedolžnosti, da torej vsak velja za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo. Pri poročanju s prizorišč nesreč in kaznivih dejanj ter spremljanju preiskave in sodnih postopkov se ne uporabljajo besede, ki prejudicirajo krivdo. Razlikovati je treba med osumljenimi, preiskovanimi, privedenimi, priprtimi, obdolženimi, obtoženimi, obsojenimi in pravnomočno obsojenimi osebami. Pri tem se je treba sklicevati na uradne vire (ovadba, obtožnica, sodba). Izogibati se je treba prikazovanju bližnjih posnetkov vključenih ljudi z namenom senzacionalizma.

5.7.4. Varovanje identitete otrok

Razkritje osebnih podatkov otrok, ki so posredno ali neposredno vpleteni v nezakonito in družbeno sporno dejavnost, ni dovoljena. Pri poročanju o nasilju, spolnih zlorabah, samomorih, družinskih tragedijah in kaznivih dejanjih družinskih članov je prepovedano objavljati osebne in druge podatke, ki bi omogočili razkritje otrokove identitete.

5.7.5. Dolžnost poročanja o sodnem epilogu

Podrobnemu spremljanju sumov nezakonitih oz. protipravnih ravnanj ter ugotovitvam in (pravnomočnim) sodbam o takšnem ravnanju morajo slediti tudi poročila o sodnem epilogu. Pri dolgotrajnih postopkih je sodnemu razpletu redko mogoče zagotavljati enak obseg pozornosti kot dogodku, ki je sprožil preiskavo, prizadevati pa si je treba za takšen prikaz, da je z razpletom seznanjen čim večji del občinstva.

5.7.6. Pogovori z obsojenimi

Pri pogovoru z obsojenim je treba vsakokrat premisliti posledice za žrtve dejanja, zaradi katerega je bil obsojeni kaznovan. Namen takšnega pogovora je lahko ozaveščanje o posledicah družbeno

nesprejemljivih ravnanj, predstavitev delovanja kaznovalnega sistema in prizadevanje za uspešno vključevanje oseb po prestani kazni v družbo. Pogovori z namenom, da bi zmanjševali pomen sodbe ali uprizarjali medijsko sojenje, niso dovoljeni. Kadar bi bilo programsko upravičeno in v javnem interesu objaviti pogovor z obsojenim o zadevi, ki ni povezana z obsodbo, je treba upoštevati pravilo o razkritju vlog ali okoliščin, kot so opisane v točki 3.2.3 Izbor sogovornikov.

5.7.7. Posnemanje in nesprejemljivo vedenje

Pri poročanju o kaznivih dejanjih zoper življenje in telo se je treba izogibati podrobnostim in nepotrebnemu usmerjanju pozornosti na načine poškodovanja ali umora. Razlogi za to so spoštovanje dostojanstva žrtev, varovanje občinstva, zlasti mlajšega, pred vsebinami, ki jih lahko posebej vznemirijo, ter upoštevanje nevarnosti ponovitve. V vseh programskih vsebinah, tudi igranih in fiktivnih, je prepovedano povečevati kazniva dejanja, nasilno in morilsko vedenje ter ravnanja, ki škodljivo vplivajo na razvoj otrok in človekovo zdravje.

5.8. Spremljanje policijskih in vojaških akcij

Kadar novinarji in uredniki sprejmejo povabilo za spremljanje policijske preventivne akcije, kriminalistične preiskave, vojaških vaj, delovanja slovenskih vojakov v mednarodnih misijah ali drugih tovrstnih akcij, so se dolžni podrobno seznaniti s pogoji in omejitvami, ki jih lahko policija oz. vojska postavi iz varnostnih ali drugih razlogov. Pretehtati morajo, ali lahko tudi ob takšnih pogojih delujejo v skladu s Kodeksom. Bistvena tveganja so enostransko poročanje o dogodku, poročanje v skladu s pričakovanji tistih, ki so novinarsko ekipo povabili, idealizirano in zaigrano prikazovanje akcij, ki se pred kamero izvajajo drugače kot sicer, ter možnost, da organizatorji od ekipe zahtevajo izločitev, neobjavo ali izročitev gradiva, ki je nastalo pri spremljanju takšnega dogodka.

5.9. Poročanje o zdravju

Poročanje o zdravju lahko vpliva na človeška življenja, zato za to novinarsko področje veljajo posebej stroga pravila. Poročanje mora sloneti na dognanjih znanosti in medicinske stroke.

Kadar se v javnosti do uveljavljenih medicinskih metod in javnozdravstvenih ukrepov pojavljajo zadržki, je treba poiskati odgovore nanje in dileme razjasniti. Mnenj in strahov nestrokovnjakov ni dovoljeno prikazovati na način, kot bi bili enakovredni stališčem in razlagam strokovnjakov. Za predstavitev bistvenih informacij, pojasnila, razjasnitve je treba skrbno izbirati žanre sporočanja. Za predstavljanje kompleksnih pojavov, odkritij in dognanj, ki so v središču javnega zanimanja, ne zadošča le dnevno sporočanje aktualnih novic v informativnih rubrikah, oddajah in programih, ampak je treba poiskati načine za celovite prikaze iz različnih zornih kotov tudi v dokumentarnih in izobraževalnih žanrih, rubrikah in programih ter v svetovalnih in specializiranih oddajah.

Značilnost poročanja o zdravju in zdravstvenih temah je, da se prepletata informativna in svetovalna raven. O zdravju in z zdravjem povezanih temah smejo svetovati le zdravniki oz. strokovnjaki z obravnavanega področja.

Pri poročanju o načrtovanih ukrepih in zakonodajnih predlogih s področja zdravja je treba pridobiti odziv stroke.

Prepovedano je ustvarjati lažne upe oz. pričakovanja; pri objavi novic o razvoju novih metod in načinov zdravljenja je treba natančno povedati, v kateri fazi je raziskava. Pridobiti je treba strokovno razlago o uporabni vrednosti takšnih raziskav ali novosti.

Prepovedano je propagiranje zdravil in zdravstvenih pripomočkov posameznih proizvajalcev ali zdravstvenih storitev posameznih izvajalcev; izogibati se je treba navajanju proizvodnih oz. lastniških imen.

Zdravstveni osebni podatki so posebej občutljivi osebni podatki in kot takšni zahtevajo višjo raven varovanja. Spoštovati je treba zasebnost obolelih in njihovih družin ter njihovo osebno dostojanstvo. Osebnostne podatke o bolnikih in njihovih boleznih je dovoljeno razkriti izključno v primerih, kadar je to v javnem interesu in če bolnik izrecno privoli v razkrijte, praviloma z namenom ozaveščanja javnosti. Osebna pričevanja je treba po potrebi ustrezno dopolniti s strokovno razlago.

Skrbno se je treba izogibati takšnim prikazom, ki bi povečevali žalost in prizadetost posameznikov, posebej če gre za otroke in zelo bolne ljudi. Nepietetno prikazovanje umirajočih je prepovedano.

Tudi pri ilustrativni uporabi posnetkov bolnih, bolezenskih simptomov, medicinskih posegov in raziskav (npr. cepljenja, transfuzije, operacije, jemanja vzorcev) ter notranjosti bolnišničnih ustanov morajo programski ustvarjalci zagotavljati spoštovanje zasebnosti in osebnih podatkov (na primer z zameglitvijo obrazov). Posebej se je treba izogibati ustvarjanju strahu, nelagodja ali preplaha.

Posebna previdnost je potrebna pri sporočanju vsebin o zdravilstvu, alternativni medicini, komplementarnih ali naravnih metodah zdravljenja ter terapijah, ki niso znanstveno utemeljene ali natančno opredeljene v zakonodaji. Kadar o takšnih metodah izvajalci govorijo v svetovalnih oddajah, je obvezno navesti, da takšne metode ne nadomeščajo zdravniške obravnave.

5.9.1. Duševno zdravje

Poročanje o duševnih stiskah ter ljudeh, ki imajo težave z duševnim zdravjem, naj bo tankočutno. Izogibati se je treba izpostavljanju motenj in bolezni na način, ki bi lahko prispeval k diskriminaciji in stigmatizaciji posameznic in posameznikov ali skupin ljudi. Prepovedano je sodelovati v poenostavljenem deljenju nasvetov o dejavnih tveganja ali metodah zdravljenja in samopomoči. O tam naj govorijo le strokovnjakinje in strokovnjaki, specialisti na obravnavanem področju. Oddaje, prispevki in poročila o duševnih stiskah naj vsebujejo napotitvene informacije o pomoči in samopomoči.

5.9.2. Samomor

Posebej odgovorno mora biti poročanje o samomorih, saj verodostojne raziskave potrjujejo, da je verjetnost samomorilnega vedenja med ranljivimi posameznicami in posamezniki povezana s količino, trajanjem in opaznostjo poročanja. Programske vsebine s podatki o samomorih naj vsebuje napotitvene informacije o pomoči v stiski. Programski ustvarjalci so se dolžni poučiti o smernicah za poročanje o samomoru, ki so objavljene na spletnih straneh stanovskih organizacij, skupin samopomoči in javnozdravstvenih ustanov. Ena od bistvenih smernic je, da se zaradi posnemovalnega učinka ne poroča o metodi.

5.10. Spremljanje znanosti in tehnologije

Bistven izziv poročanja o znanosti in tehnologiji je, kako širši javnosti približati znanstvene in tehnološke raziskave in dosežke, ne da bi kompleksne podatke, namenjene širjenju, uporabi in razpravi v strokovni javnosti, pretirano poenostavili in s tem izkrivili. Temeljno pravilo je, da je

treba k iskanju najustrežnejših načinov poenostavljanja pritegniti znanstvenice in znanstvenike, raziskovalke in raziskovalce ter strokovnjakinje in strokovnjake. Posebej pomembno je premišljeno izbirati žanre glede na ciljno občinstvo in okoliščino, ali gre za dnevno sporočanje novic ali poglobljeno predstavljanje kompleksnih pojavov.

Kadar sodelujoči v programski vsebini spodbija uveljavljene znanstvene ugotovitve (npr. o podnebnih spremembah, medicinskih metodah, vesolju), je treba razlikovati, ali gre za osamljena stališča, ki niso utemeljena na znanstvenih metodah, ali za nova znanstvena spoznanja v okviru razvoja znanosti. Ni dovoljeno matematično uravnoteževati stališč stroke in laičnih stališč.

Razpravljavci, ki zanikajo temelje znanosti in znanstvenih dognanj, ne morejo enakopravno sodelovati v razpravah o znanosti.

Posebna previdnost je potrebna pri posredovanju vsebin s področja paraznanosti, psevdoznanosti, mejne znanosti itd. Občinstvo mora razumeti, kdaj je posredovana vsebina znanstveno dokazana, kdaj pa gre za neznanstvene prakse ali discipline.

5.11. Podnebno in okoljsko novinarstvo

Spodbujanje skrbi za okolje, naravo in stabilno podnebje ter podpora podnebni in okoljski pismenosti sta glede na posledice človekovih posegov v naravno ravnovesje in biotsko raznovrstnost med najpomembnejšimi nalogami javnega medija. Poseben novinarski izziv je uravnoteženo poročanje o znanstvenih dognanjih in trendih na globalni ravni ter skrajnih vremenskih in drugih pojavih pri nas in po svetu, ne da bi po eni strani odvrčali občinstvo zaradi abstraktnosti razprav, po drugi strani pa povzročali zasičenost ali podžigali občutek alarmantnosti, brezizhodnosti in tesnobe zaradi akutnosti razmer.

Temeljni pravili sta jasno posredovanje znanstvenih dejstev in razumljivo predstavljanje kompleksnih pojavov v ustreznih žanrih za raznovrstno občinstvo. Sestavni del kakovostnega podnebnega in okoljskega novinarstva je tudi posredovanje verodostojnih informacij o možnih ukrepih in rešitvah za prehod v trajnostno družbo.

Prepovedano je lažno uravnoteževanje, s katerim bi različnim in med seboj neprimerljivim pojavom dajali enako težo ali izenačevali težo znanstvenih argumentov na eni strani ter laičnih pogledov, osamljenih stališč in prepričanaj na drugi. V strokovnih razpravah o podnebjju zanikovalci sprememb ne morejo enakopravno sodelovati (kot je to podrobneje opredeljeno v 3.3.6 Teme, ki razdvajajo javnost).

5.12. Prikazovanje nasilja, tveganih ravnanj, nazornih prizorov spolnosti

Javni medij družbeno odgovorno deluje tudi tako, da je pri prikazovanju nasilja, tveganih ravnanj in nazornih prizorov spolnosti zadržan. Uredništva tovrstne vsebine umeščajo izjemoma, pretehtano in le v ustrezne programske pasove in rubrike. Na takšno vsebino je treba primerno opozoriti oz. jo označiti.

Nasilna dejanja in njihove posledice je dovoljeno prikazovati, kadar so del dogodka, ki je predmet obravnave, in kadar odsevajo dogajanje in so nujni za razumevanje sporočila. Izogibati se je treba podrobnim opisom ter posnetkom od blizu, ki jih ni dovoljeno podaljševati za doseganje senzacionalističnih učinkov.

Kljub spoštovanju omejitev pa je treba biti pozoren, da s tem ne idealiziramo resničnega življenja. Občinstvu je treba omogočiti tudi vpogled v dogodke in pojave, ki prispevajo k razumevanju in razkrivajo slabosti družbe.

Cenenost ali spolno izzivanje ne spadajo v programske vsebine javnega medija.

5.13. Zaščita otrok pred škodljivimi vsebinami

Uredništva javnega medija pozorno presojajo, katere vsebine bi lahko škodovala telesnemu, duševnemu ali moralnemu razvoju otrok, in sprejemajo merila za presojo škodljivosti in ukrepe za zaščito otrok. Posebej previdna so pri umeščanju vsebin, ki vsebujejo nazorne opise ali prizore:

- nasilja in njegovih posledic,
- strašljivih vsebin,
- nevarnega vedenja,
- tobačnih izdelkov, drog, alkohola in drugih zdravju nevarnih snovi,
- golote, spolnosti,
- diskriminacije,
- neprimerne jezika.

Pri presoji škodljivosti je treba poleg stopnje realističnosti ter zgoščenosti opisov in prizorov upoštevati predvsem kontekst. Določeni opisi ali prizori so lahko sprejemljivi v izobraževalnem, zgodovinskem ali komičnem kontekstu, z namenom ozaveščanja ali spodbujanja kritičnega vrednotenja.

5.13.1. Umeščanje in označevanje

V radijske in televizijske programske pasove, na spletne strani in v digitalno okolje, namenjeno izključno ali predvsem otrokom, ni dovoljeno umeščati vsebin, ki lahko škodljivo vplivajo na otroke. Nazornim opisom ali prizorom iz prejšnje točke si je na radiu in televiziji treba v največji meri izogibati pred 20. uro in po 5. uri ter posebej pred otroškimi pasovi in oddajami ter po njih. Posebna previdnost in skrbnost pri načrtovanju programa velja v obdobjih leta, ko se pričakuje, da programske vsebine spremlja več otrok, tudi v poznejših urah.

Na spletu in v digitalnem okolju ni dovoljeno izpostavljati nazornih opisov in prizorov iz prejšnje točke.

V primeru odstopanj od ustaljenih navad občinstva je na to treba ustrezno opozoriti v napovedi ter po možnosti označiti v sporedih in arhivu.

Pred dostopom do avdiovizualne vsebine, ki vsebuje škodljive prizore, na spletu oz. v digitalnem okolju, mora biti to ustrezno označeno. Pri zvočnih podkastih se svetuje grafično ali zvočno opozorilo.

5.13.2. Napovedniki, oglasi

Skrb za zaščito otrok pred škodljivimi vsebinami velja tudi za napovednike oddaj in vsebin ter oglase. Če napovedniki vsebujejo zgoščen prikaz škodljivih prizorov ali opisov, se je treba v televizijskem in radijskem programu izogibati njihovem predvajanju v dnevem času, pred 20. uro in po 5. uri.

Za pasove, ki so namenjeni predvsem ali izključno otrokom, veljajo tudi omejitve glede umeščanja oglasov o živilih, ki jih po veljavnih prehranskih smernicah v državi ni priporočljivo čezmerno uživati.

5.13.3. Informativne vsebine

V radijskih in televizijskih programih morajo biti informativne vsebine z nazornim prikazom ali opisom nasilja, diskriminacije, trpljenja in drugih vsebin, ki bi lahko škodile otrokom, napovedane vnaprej in dovolj zgodaj, da lahko otroci, starši ali skrbniki to napoved razumejo kot opozorilo.

Pri spletnih novicah in informativnih objavah na digitalnih platformah velja posebna previdnost pri oblikovanju naslovov ter izbiri osrednje slikovne in grafične opreme.

Uredništva so dolžna pazljivo posredovati informacije o nasilnih dejanjih, katerih žrtve, priče ali storilci so otroci.

5.14. Odnos do ranljivih in drugih družbenih skupin

Pri presoji, kdaj je neka družbena skupina ranljiva in ji je zato treba nameniti posebej skrbno in tankočutno obravnavo, je treba upoštevati pojave izključevanja, omejevanja, neenakosti in diskriminacije v slovenski družbi. V programskih vsebinah je treba spoštovati dostojanstvo vseh ljudi, izogniti se je treba stereotipom, posploševanju, izražanju dvoumnosti in namigovanj o posameznikih in posameznikih glede na njihove osebne okoliščine ali položaj ter pripadnost s tem povezanim skupinam. Te okoliščine, položaj ali pripadnost je dovoljeno izpostavljati izključno v primerih, kadar so relevantne za razumevanje vsebine ali so predmet obravnave. Pri navajanju ali predstavljanju posebnosti in razlik sta prepovedani vzvišena ali pokroviteljska drža. V primeru dilem se priporoča pregled strokovnih smernic v državi. Temeljno pravilo je sprejemanje drugačnosti ali različnosti. V nadaljevanju je nekaj primerov.

5.14.1. Enakopravnost spolov

Prikazovanje in poudarjanje stereotipnih moških in ženskih vlog nista primerna. Seksizem ni dopusten. V pogovornih programskih vsebinah z več sodelujočimi se je treba truditi za enakopravno spolno sestavo kompetentnih sodelujočih.

5.14.2. Narodna, kulturna, verska, rasna raznovrstnost

Prepovedano je omalovažujoče, žaljivo, nestrpno prikazovanje pripadnikov avtohtonih narodnih skupnosti ali drugih narodov, ki so del slovenske družbe, kot tudi narodne, kulturne, verske in rasne raznovrstnosti na svetovni ravni. Ni dovoljeno izpostavljanje narodne pripadnosti pri poročanju o kaznivih dejanjih in posebnih dogodkih, z namenom ustvarjanja in poudarjanja razlik med žrtvami, obdolženci, udeleženci glede na to okoliščino.

Opisovanje ali prikazovanje značilnosti posameznih narodnih, kulturnih in verskih skupnosti naj bo spoštljivo. Kadar sogovorniki izrazijo željo, kako naj poteka snemanje in fotografiranje, da bo vsebina odražala spoštovanje do njihovih posebnosti in vrednot, to željo, če je mogoče, upoštevamo.

5.14.3. Starejši

Programski ustvarjalci morajo do starejših sogovornikov ter sodelujočih v programskih vsebinah izkazovati spoštljiv in enakopraven odnos. Sestavni del spoštljivega odnosa je upoštevanje morebitnih telesnih in zdravstvenih omejitev, ki so lahko posledica staranja (npr. pešanje sluha, gibalna oviranost). Ustvarjanje in širjenje predsodkov in stereotipov o starejših ljudeh je nedopustno.

Pri razkrivanju nepravilnosti pri delu institucij in sistemskih nepravilnosti je treba upoštevati, da so lahko starejši, ki so povabljeni k sodelovanju, v podrejenem položaju ali žrtve nasilja, zato je pri uporabi tako pridobljenih izjav in podatkov potrebna posebna previdnost in tankočutnost.

5.14.4. Osebe z invalidnostjo

Medtem ko se v pravnih in uradnih besedilih dosledno uporablja beseda invalid, je v programskih vsebinah dovoljeno uporabljati splošne izraze, ki jih v konkretnih okoliščinah uporabljajo posamezna invalidska združenja oz. invalidi sami zase, npr. osebe z invalidnostjo. Pri tem velja pravilo posvetovanja s posameznikom, ki sodeluje v programski vsebini ali se o njem poroča. Za navajanje oblik invalidnosti je treba uporabljati strokovne izraze. Pri spremljanju življenja, dosežkov ali težav invalidov je zaželeno, da je poročanje sestavni del vseh programskih vsebin, tudi v najbolj gledanih, poslušanih in izpostavljenih vsebinah, ne le v tematskih oddajah in rubrikah. RTV Slovenija ima pomembno vlogo tudi pri zagotavljanju čim večjega obsega programskih vsebin v tehnikah, ki so dostopne osebam s kognitivnimi in senzornimi omejitvami (npr. lahko branje, podnaslovi, tolmačenje, elektronski bralec).

Kadar v televizijskem studiu nastopa invalid s pomagalom (npr. invalidskim vozičkom, protezo), je treba poskrbeti za takšno scensko postavitev oz. prikaz, ki ne poudarja telesnih razlik, razen če je ta poudarek povod za nastop in je tak pristop vnaprej dogovorjen.

5.14.5. Spolna identiteta, usmerjenost in pripadnost

Pri nastopajočih iz družbene skupine, ki se s kratico običajno označuje kot LGBTQI+ (lezbijke, geji, biseksualni, transspolni, kvir, interspolni itd.) je poleg splošnega pravila o tem, da je osebne okoliščine dovoljeno izpostavljati le, če je to vsebinsko relevantno, treba upoštevati še pravilo soglasja; kadar sogovornik svoj spol, usmerjenost, identiteto in pripadnost šteje za intimno vprašanje, javno razkritje te osebne okoliščine ni dovoljeno. V pripravi programskih vsebin o razlikah v spolni usmerjenosti in spolni identiteti je treba uporabljati uveljavljene, vključujoče izraze. V primeru dvoma se je treba predhodno posvetovati s predstavniki stroke in podpornih skupin. Pri uporabi zaimkov je treba spoštovati željo sogovornikov.

5.14.6. Otroci

Glavno vodilo pri ustvarjanju programskih vsebin, v katerih so obravnavani otroci, je upoštevanje interesa in zaščite otrok in njihovih osebnih podatkov. Pred vključevanjem mlajših od 18 let v programske vsebine je treba pridobiti dovoljenje zakonitih zastopnikov.

Prispevki o neustreznem delu institucij in sistemskih nepravilnostih so v javnem interesu, njihovo razkrivanje je v korist otrok. Programski ustvarjalci so dolžni ravnati tako, da otroku, ki je žrtev ali priča morebitnih kršitev pri delu teh ustanov, ne povzročajo dodatne škode. Dolgoročno je v otrokovo korist, da ostane anonimen, zato je treba skrbno varovati otrokove osebne podatke.

Uporaba otroških izjav, da bi pritegovali pozornost, izzivali usmiljenje in spodbujali darežljivost občinstva, ni dovoljena.

6. PRAVILA POSVETOVANJA, OBJAVE VSEBIN IN POSEGOV VANJE

6.1. Obveznost posvetovanja

Novinarji, nadrejeni uredniki ter preostali sodelujoči programski ustvarjalci so se dolžni medsebojno dogovarjati o bistvenih elementih vsebine (npr. dolžina, obseg, oprema, izbor posnetkov in sogovornikov) ter posvetovati o dilemah in spornih vprašanjih, še posebej, če imajo lahko velik javni odmev ali bi lahko pri pripravi prišlo do kršitve Kodeksa. Uredniki so se dolžni posvetovati z nadrejenimi uredniki. Končno odločitev sprejme odgovorni urednik.

6.2. Novinarsko-uredniški odnosi

Novinar ima pravico odkloniti pripravo vsebine, ki je v nasprotju s Kodeksom. Vsak programski ustvarjalec mora imeti možnost, da se o dilemah posvetuje z nadrejenim urednikom. Odgovorni urednik ter drugi hierarhično nadrejeni uredniki se ne smejo izogibati pogovoru s podrejenimi, prav tako ne smejo odreči nasveta podrejenemu uredniku ali novinarju.

6.3. Načelo hierarhičnosti

Pravilo posvetovanja in odločanja po hierarhični pristojnosti je treba uporabljati premišljeno in argumentirano. Zahteva po vsebinskem spreminjanju, predelavi ali bistvenem krajšanju programskih vsebin brez argumentov in zgolj s sklicevanjem na uredniško pristojnost in načelo hierarhičnosti bi pomenila zlorabo in kršitev tega načela.

6.4. Poseg v programsko vsebino

Nihče nima pravice posegati v novinarsko vsebino in jo pomensko spremeniti brez novinarjevega soglasja ali proti njegovi volji. Tako spremenjene vsebine ni dovoljeno podpisati z novinarjevim imenom ali je predvajati na način, kot da bi šlo za novinarjevo avtorsko delo. To pravilo velja tudi za avtorje drugih programskih vsebin. Jezikovno in tehnično urejanje vsebin ne pomeni nedovoljenega poseganja. To velja tudi za sprotno redaktorsko urejanje, npr. nujno krajšanje prispevkov, ki presegajo dogovorjeno dolžino, ali argumentirano spreminjanje naslovov v spletnem novinarstvu. Tudi v teh primerih pa si je treba prizadevati za pridobitev avtorjevega soglasja.

Pravila o posegih v vnaprej posneti intervju so opredeljeni v točki 4.4.7 Intervju – splošna pravila.

6.5. Cenzura, samocenzura

Cenzura je poseg v programsko vsebino ali njeno pripravo z namenom, da bi preprečili objavo podatkov, ki so v javnem interesu. Takšen poseg, brez poklicno utemeljenih argumentov, s pozicije moči ali zaradi podleganja pritiskom, običajno z namenom prikritja nekega podatka, je prepovedan. Kadar se s takšnim motivom ali iz strahu pred posledicami programski ustvarjalec sam odloči prikriti neki podatek, govorimo o samocenzuri. Med cenzuro in samocenzuro spadajo tudi mehke in pretanjene oblike samoomejevanja, kadar se novinarji in uredniki pod vplivom politike, kapitala ali interesnih skupin izogibajo obravnavi družbeno pomembnih tem ali pa jih

obravnavajo tako, da zmanjšujejo njihovo težo. Tovrstnim pritiskom so se novinarji in uredniki dolžni upreti ter o njih seznaniti nadrejene. O tem tudi v podpoglavju 2.5 Avtonomnost.

Vodstvo RTV Slovenija je dolžno zagotavljati takšne delovne razmere, da v njih cenzura in samocenzura nista mogoči, potrebni ali opravičljivi.

Kadar se novinar, ki poroča iz druge države, znajde pod pritiskom državne cenzure, jo/ga je RTV Slovenija dolžna zaščititi. Če bi bile v takšnem primeru programske vsebine, poslane iz tujine, cenzurirane, je občinstvo na to treba opozoriti.

6.6. Deljena uredniška odgovornost

Kadar programska vsebina nastane pod okriljem enega odgovornega uredništva RTV Slovenija, objavi pa se tudi v programu ali mediju drugega odgovornega uredništva, velja dolžnost medsebojnega obveščanja in posvetovanja pristojnih odgovornih urednikov, še posebej v zadevah, ki bi lahko bile sporne. Vsak odgovorni urednik samostojno sprejme končno odločitev, ali bo takšno vsebino objavil v programu ali mediju, za katerega je odgovoren.

6.7. Seznanitev vodstva

V izjemnih primerih, povezanih z varnostjo ljudi in države, se odgovorni urednik o objavi vnaprej posvetuje z nadrejenim direktorjem ter upravo. Končna odločitev o objavi pa je v pristojnosti odgovornega urednika.

6.8. Odstranitev ali popravljanje že objavljenih vsebin

Odstranitev že objavljene programske vsebine s spleta in digitalnega okolja je dovoljena le izjemoma. Namen takšnega ukrepa je, da vsebina ni več dostopna občinstvu. Podlaga za odstranitev je praviloma odločba sodišča ali pristojnega državnega organa. Izbris zaradi hude kršitve Kodeksa predlaga pristojni odgovorni urednik, pri tem mu RTV Slovenija zagotovi pravno svetovanje, odločitev o izbrisu pa sprejme uprava.

Kadar se spornost nanaša le na majhen del programske vsebine (npr. napačen podatek, napaka v grafični ali slikovni opremi), je dovoljeno naknadno poseči v vsebino in jo popraviti ter takšno ohraniti v spletnem arhivu. Namen naknadnega posega je nadaljnja dostopnost vsebine občinstvu v digitalnem okolju.

Odstranitev vsebine ali večje naknadne posege je treba ustrezno označiti in pojasniti.

Odstranjevanje komentarjev javnosti in programskih vsebin v povezavi z umetno inteligenco urejajo ločeni interni akti.

6.8.1. Pravica do pozabe

Umik vsebin ali izbris osebnih podatkov iz vsebine oziroma anonimizacija na podlagi pravice do pozabe oziroma pravice do izbrisa osebnih podatkov mora odgovorni urednik izvesti na podlagi sodne odločbe ali upravičenega zahtevka posameznice ali posameznika v skladu z zakonodajo, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

6.9. Avtorizacija

Avtorizacija pomeni le preverjanje točnosti podatkov in povzetkov, ni pa dovoljeno vsebinsko spreminjati intervjujev in izjav. Možnost avtorizacije ni samoumevna in mora biti dogovorjena vnaprej. Izjave v člankih in anketah so avtorizirane le izjemoma. V tem primeru ima vprašani pravico le do avtorizacije svoje izjave. Novinar ima pravico ne upoštevati avtorizacije, če gre za bistveno spreminjanje vsebine povedanega ali neupoštevanja dogovorjenega roka. Vsebinsko spreminjanje intervjujev in izjav je mogoče le, če se s tem strinjata obe strani. Priporoča se hramba tonskih posnetkov.

6.10. Prepoved objave

Kadar je bilo gradivo posneto v skladu s Kodeksom, ga je dovoljeno predvajati, če ni drugih zakonskih in etičnih zadržkov. Če sogovornik zahtevo po umiku gradiva sporoči po tem, ko je privolil v snemanje, o veljavnosti dogovora, ki je bil sklenjen pred snemanjem, presodi odgovorni urednik po temeljiti preučitvi argumentov. Sodelujoči v oddajah ne morejo prepovedati objave katerega koli dela oddaje. V primeru takšnih zahtevkov in dilem mora končno odločitev sprejeti odgovorni urednik.

7. JAVNO DELOVANJE ZAPOSLENIH IN NAVZKRIŽJA INTERESOV

Zaposleni in stalni sodelavci RTV Slovenija s svojim javnim delovanjem, dejavnostmi v prostem času, na družbenih omrežjih, z zasebnimi posli in finančnimi interesi ne smejo škodovati dobremu imenu sodelavcev ter ugledu in verodostojnosti RTV Slovenija.

Prepovedano je zlorabiti položaj na RTV Slovenija za osebne koristi. Nihče nima pravice nepooblaščno uporabljati imena RTV Slovenija in njegovih blagovnih znamk, podatkov, intelektualne lastnine, delovnih in osnovnih sredstev za zasebno rabo, pridobivanje dodatnega zaslužka ali koristi kogar koli drugega.

Nihče ne sme škodovati interesom RTV Slovenija tako, da uporablja, presnemava ali odnaša zvočno, slikovno in grafično gradivo ter računalniške programe, ki so last RTV Slovenija in ki so nastali v produkciji RTV Slovenija; prav tako tega gradiva ne sme uporabljati v korist drugih radijskih in televizijskih postaj, zunanjih producentov skupin ali drugih zainteresiranih uporabnikov. Za zunajslužbeno dejavnost ni dovoljeno uporabljati delovnih sredstev RTV Slovenija.

Določila v tem poglavju veljajo tako za zaposlene programske ustvarjalce kot za tiste, ki imajo z RTV Slovenija sklenjeno pogodbo o trajnejši obliki programskega sodelovanja.

7.1. Navzkrižni interesi pri poslovnem sodelovanju

Programski ustvarjalci, katerih družinski člani in sorodniki so z javnim zavodom v aktivnem poslovnem odnosu, ne smejo sodelovati pri programskih ali poslovnih odločitvah, ki kakor koli zadevajo njihovo poslovanje z RTV Slovenija.

Kdor sodeluje pri sklepanju pogodb RTV Slovenija o programskem, tehničnem in poslovnem sodelovanju, ne sme imeti poslovnih ali družinskih vezi s podjetjem, organizacijo ali

posameznikom, ki ponuja ali opravlja dela in storitve, ki so predmet takšnih pogodb. Sodelujoči pri sklepanju pogodb je dolžan varovati poslovne interese in poslovne skrivnosti.

7.2. Zasebna pridobitna dejavnost

Opravljanje zasebne pridobitne dejavnosti, ki bi lahko pomenila konkurenco dejavnosti na RTV Slovenija, ali sodelovanje s podjetji enake dejavnosti brez soglasja Uprave RTV Slovenija ni dovoljeno.

Ta omejitev velja tudi za pridobitno dejavnost programskih ustvarjalcev na družbenih omrežjih in digitalnih platformah (npr. t. i. vplivneži).

Izrecno pa je prepovedano prepletati poklicno in zasebno pridobitno dejavnost na način, da bi programski ustvarjalec v okviru zunajslužbene dejavnosti sodeloval pri načrtovanju ali ustvarjanju nekega dogodka, v okviru svoje delovne obveznosti pa pri načrtovanju ali ustvarjanju programske vsebine za RTV o tem dogodku ter vplival na takšno vsebino.

7.3. Omejitve v uporabi znanja, veščin, prepoznavnosti

Znanje, pridobljeno pri delu, programski ustvarjalci ne smejo uporabljati za izobraževanje drugih, zunaj RTV Slovenija. Ta prepoved ne velja za izobraževanje v okviru znanstvenoraziskovalnega in pedagoškega dela na univerzah, visokošolskih zavodih, neprofitnih izobraževalnih ustanovah ter za dobrodelno delo. Pri teh dejavnostih velja splošno pravilo seznanitve nadrejenega.

Posebna previdnost velja glede uporabe znanja, veščin in prepoznavnosti, pridobljenih v okviru dela na RTV Slovenija, v kulturno-umetniški in drugi javni dejavnosti. To velja predvsem za sodelovanje na javnih dogodkih in prireditvah, h katerim so programski ustvarjalci povabljeni zaradi dela, ki ga opravljajo na RTV Slovenija. Takšno sodelovanje je treba odkloniti, če bi lahko ogrozilo ugled, verodostojnost in nepristranskost oz. videz nepristranskosti programskega ustvarjalca ali RTV Slovenija. Sodelovanje na prireditvah političnih strank in organizacij je prepovedano.

Za sodelovanje na javnih dogodkih velja pravilo vsakokratnega posvetovanja z nadrejenim. V primeru nesoglasij odloči nadrejeni direktor. Soglasja za sodelovanje na javnih dogodkih se evidentirajo na ravni odgovornih uredništev, enot ali služb.

7.4. Sodelovanje v oglasih, promocijah in sponzoriranih vsebinah

Novinarji, uredniki, voditelji in napovedovalci ne smejo sodelovati v oglasnih sporočilih in promocijskih prispevkih ali pri snovanju takšnih sporočil oz. prispevkov (npr. z oglasnimi in PR-agencijami ali neposredno z naročniki). To določilo se nanaša tudi na nove oblike komercialnih dejavnosti in oglaševanja, za katere sodelujoči prejme plačilo ali drugo obliko koristi (npr. kot vplivnež na družbenem omrežju).

Novinarjem ter preostalim programskim ustvarjalcem je dovoljeno sodelovati v promocijskih vsebinah za humanitarne organizacije in dobrodelne akcije, vendar mora takšno izjemo potrditi odgovorni urednik.

V primeru nesoglasij ali spora odloča nadrejeni direktor.

Nihče nima pravice novinarja siliti, da bi sodeloval v programski vsebini, ki vsebuje kakršno koli obliko dovoljenega oglaševanja (npr. promocijsko umeščanje izdelkov, sponzoriranje), če bi to

pomenilo, da bi bila njegova poklicna avtonomija okrnjena in da pri delu ne bi mogel upoštevati etičnih načel. Takšne naloge in zadolžitve smejo novinarji zavrnuti. Na morebitne pritiske so dolžni opozoriti vodstvo.

Omejitve ne veljajo za samopromocijo programskih vsebin RTV Slovenija.

7.5. Družbena omrežja

Pri dejavnostih v digitalnem svetu je treba upoštevati, da popolna zasebnost ne obstaja, saj lahko vsaka vsebina postane javna ali pa jo javnost kot javno lahko razume. Zato morajo zaposleni in sodelavci RTV Slovenija tudi na družbenih omrežjih delovati profesionalno in spoštljivo, si prizadevati za dostojno raven komunikacije, spoštovati človekove pravice in človekovo dostojanstvo, upoštevati vrednote javnega medija ter ravnati tako, da ne škodijo integriteti RTV Slovenija in svojim sodelavcem ter ne povzročajo poslovnih škod. Družbenih omrežij ni dovoljeno izrabljati za reševanje medsebojnih nesoglasij in obračunavanje. Novinarji in uredniki morajo pri izražanju mnenj na družbenih omrežjih upoštevati poklicna in etična pravila.

Področje je podrobneje urejeno v ločenih smernicah.

7.6. Darila, usluge, ugodnosti

Programski ustvarjalci ne smejo sprejeti daril, uslug ali ugodnosti od drugih podjetij, organizacij ali posameznikov, ki presegajo običajno poslovno prakso (npr. poslovna kosila in priložnostni spominki).

Darila ali ugodnosti so tudi dobrine in storitve po posebno znižani ceni, gotovina ali zabava (npr. potovanje).

Ta omejitev ne velja za poslovne popuste določenim poklicem, ki jih priznavajo ne glede na organizacijo, v kateri je posameznica ali posameznik zaposlen. Z uporabo takšnih ugodnosti ne smejo škodovati ugledu in verodostojnosti RTV Slovenija.

Glede vrednosti in dolžnosti evidentiranja daril veljajo omejitve in določila, kot so za javne uslužbence opredeljeni v Zakonu o preprečevanju korupcije.

Posebna previdnost velja, kadar programski ustvarjalec do podatkov in gradiv, s katerimi ustvarja programsko vsebino, pride v okviru ugodnosti, ki jih uživa kot član nekega interesnega združenja. Tveganje pri takšnem sodelovanju je vzpostavljanje kritične distance do vsebine poročanja. Zaradi transparentnosti se priporoča razkritje vseh tovrstnih povezav.

7.7. Službena potovanja, oblačila, testna vozila

Splošno pravilo je, da samo RTV Slovenija plačuje službena potovanja, nočitve, oblačila za nastopanje, delovno opremo in druge pripomočke programskih ustvarjalcev RTV Slovenija. Vse izjeme morajo biti urejene s pogodbami, skrbno pretehtane in odobrene od odgovornih urednikov in pristojnih direktorjev. Uporaba oblačil, opreme in drugih izdelkov v programskih vsebinah mora biti takšna, da pri občinstvu ne vzbuja vtisa, da gre za promoviranje nekega izdelka, storitve, blagovne znamke.

Izjemoma lahko programski ustvarjalci potujejo na račun neke državne ali druge ustanove oz. podjetja, vendar le, če to v ničemer ne vpliva na njihovo avtonomnost in jih ne omejuje pri upoštevanju Kodeksa.

Uporaba testnih vozil z namenom, da bi bili podatki o vozilu oz. testni vožnji uporabljeni v programski vsebini, je dovoljena ob predhodnem soglasju nadrejenega.

7.8. Nagrade

Kadar programski ustvarjalec z vsebino, ustvarjeno na RTV Slovenija, sodeluje na festivalih, natečajih in drugih domačih in mednarodnih prireditvah, mora o tem pridobiti predhodno soglasje nadrejenega. Nagrade so praviloma last nagrajenega avtorja ali avtorsko-produkcijske ekipe (odvisno od razpisnega pravilnika).

Nagrajenke in nagrajenci so dolžni o prejemu priznanja ali finančne nagrade obvestiti vodstvo RTV Slovenija.

7.9. Politična, sindikalna in stanovska dejavnost

Zaposleni in sodelavci RTV Slovenija imajo pravico do svobodnega združevanja v politične, sindikalne, stanovske in civilnodružbene organizacije, razen v primerih, ki jih glede nezdržljivosti političnih in uredniških ali poslovnih funkcij določa zakon.

Novinarjem, urednikom, voditeljem ter vsem ustvarjalcem, ki so izpostavljeni v programskih vsebinah, se odsvetuje članstvo in politično delovanje v političnih strankah, saj lahko takšno udejstvovanje vpliva na nepristranskost in videz nepristranskosti. Kadar se odločijo za aktivno in javno politično delovanje, o tem seznanijo nadrejenega. Ta mora naloge programskega ustvarjalca prilagoditi na način, da takšno delovanje ne vpliva na verodostojnost programskih vsebin.

Pri različnih oblikah aktivnega državljanstva in civilnodružbenih aktivnostih se je treba zavedati, da lahko tudi te vplivajo na nepristranskost in videz nepristranskosti programskega ustvarjalca.

Če politična ali civilnodružbena dejavnost ter osebne in družinske povezave s političnimi, strankarskimi in drugimi funkcionarji vplivajo na nepristranskost ali videz nepristranskosti programskega ustvarjalca, se mora izločiti iz ustvarjanja programske vsebine. Dvome o tem je treba razjasniti z nadrejenim.

Zaposlena ali zaposleni na RTV Slovenija ne sme biti delovno ali disciplinsko kaznovan ali preganjan zaradi svoje politične, sindikalne, stanovske ali civilnodružbene dejavnosti, če z njo ne ovira delovnega procesa in svojih delovnih obveznosti ali ne krši zakonskih določil o politični propagandi in tega Kodeksa.

7.9.1. Sindikalno in stanovsko delovanje na RTV

Pri delovnopravnih, poklicnih in drugih nesporazumih med zaposlenimi in upravo in/ali predstavnikom ustanovitelja (vlada, pristojno ministrstvo) si je treba prizadevati za takšno reševanje sporov, ki v čim manjši meri vpliva na temeljno dejavnost Zavoda in ne okrne temeljne zavezanosti RTV Slovenija javnosti. Stavkovni odbor in uprava sta o poteku stavke in razlogih zanjo dolžna seznanjati javnost. Če stavkovna dejavnost poseže v program ali storitve RTV, je o tem treba poročati občinstvu, upošteva informativno vrednost, javni interes in Kodeks, v točki 5.4.8 Poročanje o stavkah.

7.10. Politične kandidature

Programski ustvarjalec, ki se odloči za kandidaturo na volitvah v Državni zbor, Državni svet, Evropski parlament, za predsednika republike, župana ali organe lokalnih oblasti in

samoupravnih narodnih skupnosti oziroma za organiziranje referendumске kampanje, se mora z odgovornim urednikom oz. nadrejenim pravočasno, pred začetkom političnih dejavnosti, pogovoriti in sporazumeti o posledicah takšne odločitve za njegovo delo. V času kampanje in v primeru izvolitve ne sme sodelovati v programih RTV Slovenija.

Programski ustvarjalec, ki je izvoljen za nepoklicno opravljanje dolžnosti v Državnem svetu, samoupravni narodni skupnosti ali krajevni skupnosti, lahko še naprej opravlja svoje delo, če ne gre za vsebinsko navzkrižje interesov in če to ne vpliva na nepristranskost ali videz nepristranskosti. Novinarjem in urednikom informativnih programov se takšno udejstvovanje odsvetuje.

V primeru neuspešne kandidature na predsedniških, državnozborskih, evropskih, županskih ali lokalnih volitvah programski ustvarjalec ne more več opravljati novinarskega ali uredniškega dela pri pripravi informativnih vsebin RTV Slovenija. Enako velja za izvoljenega, ki se po koncu politične dejavnosti vrne na delo na RTV Slovenija.

Programski ustvarjalec, ki se odloči postati funkcionar, po morebitni vrnitvi na RTV Slovenija lahko opravlja le dela, ki niso povezana z njegovim funkcionarskim področjem.

Neetično in nesprejemljivo je na vodilne ali programsko izpostavljene položaje na RTV Slovenija imenovati politične funkcionarje ali ljudi, ki so to nekoč bili.

7.11. Sodelovanje v volilni in referendumski kampanji

Za sodelovanje v volilni kampanji se poleg kandidature na volitvah štejejo tudi povezane dejavnosti, kot so moderiranje predvolilnih dogodkov, nastopanje na volilnih zborovanjih, soočenjih, v oglasih. Sodelovanje v referendumski kampanji pomeni biti organizator te kampanje, javni govorec, moderator ali nastopajoči na predreferendumskih dogodkih, zborovanjih in soočenjih.

Programski ustvarjalec mora o sodelovanju v kampanji vnaprej in pravočasno seznaniti odgovornega urednika oz. nadrejenega, saj v tem obdobju ne sme opravljati nobenega dela, ki bi mu omogočalo pojavnost v programskih vsebinah ali možnost vplivanja na volilne oz. referendumске odločitve volivcev. O pogojih izrabe dopusta, nadomestilu za odsotnost in drugih delovnopравnih okoliščinah se mora izrecno dogovoriti z vodstvom Zavoda.

Za sodelovanje v volilni ali referendumski kampanji se ne šteje udeležba na volilnih in referendumskih dogodkih.

7.12. Članstvo v tajnih organizacijah

Članstvo v organizacijah, ki delujejo tajno, mimo pravnega reda Republike Slovenije, in drugo sodelovanje z njimi sta nezdržljiva s Kodeksom.

7.13. Prehajanje v vladne strukture, interesna združenja, oglaševalske agencije

Prehajanje programskih ustvarjalcev z RTV Slovenija v druge službe in nazaj je prepovedano v vseh primerih, ko bi takšen prehod lahko ogrozil nepristranskost programskega ustvarjalca ali vplival na videz njegove nepristranskosti. Pri morebitnem vračanju nekdanjih programskih

ustvarjalcev s takšnih delovnih mest na RTV Slovenija je treba tehtati, kakšno delo lahko opravljajo, ne da bi prišlo do navzkrižja interesov ali takšnega videza.

8. OGLAŠEVANJE: MERILA, PRAVILA, ZAVEZE

Oglasi so pomembna vsebina, ki mora zadostiti etičnim, vsebinskim, izvedbenim in jezikovnim merilom javnega medija. Splošno pravilo je, da morajo biti oglasne vsebine dostojne, poštene, odgovorne do občinstva, potrošnikov in družbe ter skladne s programskimi standardi, zakonodajo ter tem Kodeksom.

RTV Slovenija in službe, pristojne za oglaševanje, morajo zagotavljati:

- da so oglaševalske vsebine ustrezno označene ter programsko in prostorsko umeščene z najmanjšim možnim vplivom na potek programov oz. spremljanje vsebin,
- da promocijsko umeščanje izdelkov, sponzorstvo in druge oblike sofinanciranja ne vplivajo na programsko vsebino oz. uredniške odločitve,
- da je občinstvo na različne oblike oglaševanja (sponzorstvo, televizijska prodaja, promocijsko umeščanje izdelka, oglasno sporočilo) opozorjeno na jasen način, da ni v dilemi, ali spremlja oglasno ali programsko vsebino,
- da občinstvo zaradi oglasnih prekinitev ni prikrajšano za vsebino,
- da zgostitev vsebinsko sorodnih ali ponavljanje istih oglasnih sporočil pri občinstvu ne ustvarja občutka zasičenosti,
- da oglaševanje čim manj posega v ustaljene gledalske, poslušalske, bralske in uporabniške navade,
- da je obseg oglaševanja najmanjši glede na poslovno vzdržnost.

RTV Slovenija po najboljših močeh podpira oglaševanje človekoljubnih akcij in organizacij.

8.1. Etična, vsebinska in izvedbena merila oglaševanja

Oglasna sporočila ne smejo zavajati, izogibati se je treba primerjavam, oglaševani izdelki in storitve morajo biti predstavljeni razumljivo.

Oglaševanje mora biti že na prvi pogled in ves čas prepoznavno kot oglaševanje. Če bi oglasna sporočila pri poslušalcih, gledalcih, bralcih in uporabnikih kljub temu vzbujala dvome, za katere vsebine gre, je treba še bolj poudarjeno označiti, da gre za oglas. Oblike oglaševanja, ki posnemajo novinarsko delo oz. novinarske žanre, niso dovoljene. Prepovedano je tudi namerno mešanje oglasnih in novinarskih pristopov, s katerim bi občinstvo lahko zmotno razumelo, da spremlja vsebino, ki ni oglas.

Službe, pristojne za trženje oglasnega prostora v programih in medijih RTV Slovenija, so dolžne zavrniti oglasno sporočilo ali zahtevati njegovo preoblikovanje, ne samo, ampak tudi:

- če vsebina in izvedba nista v skladu z zakoni, programskimi standardi RTV Slovenija in tem Kodeksom,
- če oglas neposredno nagovarja otroke k nakupu,
- če je vsebina oglasnega sporočila žaljiva in če prizadene človeško dostojanstvo in ponos posameznika ali določene družbene skupine,
- če nagovarja ali napeljuje k ravnanju, ki ogroža zdravje, varnost ali življenje posameznikov ali posameznih družbenih skupin,

- če spodbuja ravnanje, ki ogroža okolje,
- če razpihuje versko, rasno, generacijsko, nacionalno, spolno ali drugo nestrpnost;
- če prikazuje nasilje ali uporablja spolno nazorne prizore in izraze,
- če omalovažuje, diskreditira ali žali druge gospodarske subjekte, organizacije in društva ter državne ustanove in njihove posameznike,
- če propagira izdelek ali storitev, ki na trgu nista zakonita,
- če ni jezikovno pregledan, če krši jezikovne norme ali ni ustrezno preveden (sinhroniziran, opremljen s podnaslovi),
- če promovira medijsko ustanovo ali storitve, ki so neposredno konkurenčni RTV Slovenija, razen, če se v oglasnem sporočilu hkrati promovira storitev RTV Slovenija,
- če gre za oglaševanje političnih strank ali politične oglase zunaj volilne kampanje oz. za to predvidenih časovnih obdobj,
- če gre za oglaševanje komercialnih telefonskih zvez za spolne in vedeževalske storitve,
- če posneto oglasno sporočilo ne ustreza izvedbenim in tehničnim normativom RTV Slovenija,
- če ni opremljeno s predpisanimi deklaracijami,
- če oglas nepooblaščen uporablja slikovno in glasbeno gradivo iz arhivov in dokumentacij RTV Slovenija.

8.2. Odgovornost, nadzor, pritožbe

Za spoštovanje teh meril so odgovorni predvsem vodje služb za trženje oglasnega prostora, ki se o dilemah posvetujejo z odgovornimi uredniki ter nadrejenimi direktorji enot. Pritožbe občinstva obravnava Varuh. Omejitve glede nastopanja zaposlenih sodelavcev v oglasnih sporočilih so opredeljene v poglavju 7 Javno delovanje zaposlenih in navzkrižja interesov.

Kadar gre za prikrito oglaševanje ter kadar oglasi prizadenejo spoštovanje človekovega dostojanstva; spodbujajo nasilje ali sovraštvo do skupine oseb ali člana take skupine na podlagi spola, rase, barve kože, etničnega ali socialnega porekla, genetskih značilnosti, jezika, vere ali prepričanja, političnega ali drugega mnenja, pripadnosti narodnostni manjšini, premoženja, rojstva, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti ali državljanstva, spodbujajo vedenja ali dejanj, ki škodujejo zdravju ali varnosti ljudi, zaščiti okolja ali varstvu kulturne dediščine; žalijo verska ali politična prepričanja; škodijo interesom uporabnikov oziroma potrošnikov; tržijo s predpisi neskladne izdelke, ki niso zdravila, a se predstavljajo z lastnostmi za zdravljenje in preprečevanje bolezni je poleg naročnika oglasa odgovoren tudi odgovorni urednik.

9. POPRAVKI, PRITOŽBE, REŠEVANJE STROKOVNIH SPOROV, SEZNANJANJE JAVNOSTI, PRAVNA POMOČ

Kadar posameznik, organizacija ali organ uveljavlja zakonsko pravico do popravka ali prikaza nasprotnih dejstev, postopek poteka v skladu z določili Zakona o medijih.

Ta dokument v nadaljevanju ureja druge primere, ko občinstvo ali sodelavci RTV Slovenija želijo opozoriti na napake in kršitve ali se pritožiti glede spoštovanja Etičnega in poklicnega kodeksa RTV Slovenija.

9.1. Predlogi popravkov in pritožbe

Predloge popravkov, vprašanja in prošnje za pojasnila ter pritožbe glede kršitev Kodeksa je treba poslati na pravi naslov.

9.1.1. Odgovorni urednik

Odpravo napake lahko predlaga vsak, in sicer odgovornemu uredniku, pristojnemu za posamezno vsebino. Ta o predlogu popravka, kakor tudi o pritožbi glede vsebine, odloči v najkrajšem času, pri tem pa se opira na določila tega Kodeksa in si prizadeva predlagatelja oz. pritožnika sproti seznanjati s svojimi odločitvami in ukrepi. To lahko stori sam ali v dogovoru s Službo za komuniciranje RTV Slovenija. Kadar gre za več vsebinsko povezanih odzivov, lahko pošlje skupen odgovor.

9.1.2. Služba za komuniciranje, zaposleni in drugi sodelavci

Za stike z javnostjo in splošna pojasnila o delovanju Zavoda je pristojna Služba za komuniciranje. O prejetih zadevah, povezanih z očitki kršitev tega Kodeksa, mora pridobiti odziv odgovornega urednika, po potrebi in glede na posebnosti primera pa tudi preveriti pri Varuhu in Svetu za poklicna in etična vprašanja (Spev), ali zadevo obravnavata. Pritožnikom pomaga s podatki o pravih poteh in naslovniki.

Zaposleni lahko na odzive občinstva, neposredno povezane z vsebinami, odgovarjajo tudi sami, upoštevaje interna pravila o komuniciranju. Na nepodpisane, vsebinsko nejasne, zlonamerne in ponavljajoče se pritožbe ali pritožbe, poslane na naslove zaposlenih, ki niso javno objavljeni, naslovniki niso dolžni odgovarjati.

9.2. Svet za poklicna in etična vprašanja (Spev)

Na RTV Slovenija deluje petčlanski Svet za poklicna in etična vprašanja (Spev), kot interni samoregulativni organ za reševanje strokovnih sporov, svetovanje glede uporabe tega Kodeksa in predlaganja obdobjih osvežitvev.

9.2.1. Sestava, imenovanje in mandat Speva

Spev za mandatno obdobje dveh let imenuje Uprava RTV Slovenija, po izvedenem internem pozivu in na predlog direktorjev Radia Slovenija, Televizije Slovenija in digitalnih vsebin ter Sveta delavcev. Direktorji predlagajo vsak po enega člana iz novinarsko-uredniških vrst, skupaj pa enega člana iz nenovinarskih vrst. Svet delavcev predlaga enega člana.

Za članstvo se iz novinarsko-uredniških vrst lahko potegujejo zaposleni na RTV Slovenija, ki imajo kot programski ustvarjalci najmanj 10 let delovnih izkušenj pri opravljanju zahtevnih novinarskih in uredniških nalog. Ta zahteva ne velja za člana iz nenovinarskih vrst.

Število mandatov za posameznega člana ni omejeno.

Članu mandat preneha avtomatično, če se trikrat zapored brez opravičila ne udeleži seje, ob prenehanju delovnega razmerja, ob prevzemu vodilnega položaja na RTV Slovenija ali ob podani odstopni izjavi.

Razrešitev člana Speva lahko predlaga predlagatelj imenovanja na podlagi utemeljenih razlogov, povezanih s spoštovanjem Programskih standardov RTV Slovenija in tega Kodeksa. Uprava RTV

Slovenija o razrešitvi odloči po pridobitvi odziva člana, za katerega je predlagana razrešitev, ter mnenja preostalih članov Speva.

Uprava najpozneje v treh tednih po izpraznitvi mesta v Spevu objavi poziv za popolnitev tega mesta, po ključu, opisanem v uvodu te točke.

Uprava poziv za prijave kandidatur objavi najpozneje šest tednov pred koncem mandata Speva.

9.2.2. Delovanje Speva

Prvo sejo Speva po imenovanju novih članov za dveletni mandat skliče Uprava RTV Slovenija. Člani na tej seji izberejo predsednika in namestnika predsednika.

Člani lahko za sodelovanje v Spevu porabijo do 20 odstotkov urnega obsega mesečnih obveznosti, pri čemer čas tega sodelovanja sproti usklajujejo z neposredno nadrejenim. Predsedniku lahko Uprava RTV Slovenija na njegovo prošnjo, v soglasju s preostalimi člani Speva ter upoštevaje delovne okoliščine, odobri, da to delo opravlja delno poklicno, v dogovorjenem obsegu.

Uprava Spevu zagotovi administrativno pomoč.

Spev se praviloma sestaja enkrat mesečno, v primeru obsežnih obravnav in nujnih zadev lahko tudi večkrat.

Podrobnosti delovanja lahko Spev opredeli v lastnem poslovniku.

9.2.3. Naloge Speva in način njihovega uresničevanja

Naloge Speva so:

- obravnava strokovnih sporov, ki se nanašajo na spoštovanje Kodeksa, na pobudo najmanj ene osebe, neposredno vpletene v ta spor,
- priprava pisnih mnenj o skladnosti že objavljene programske vsebine ali izvršenega ravnanja s Kodeksom, in sicer na lastno pobudo ali na pisni predlog zaposlenih ter sodelavcev RTV Slovenija,
- vnaprejšnje ustno ali pisno strokovno svetovanje zaposlenim in sodelavcem glede uporabe in razlage Kodeksa v natančno opisanih primerih,
- redno in ad hoc predlaganje popravkov in dopolnitev Kodeksa.

Zaposleni in sodelavci RTV Slovenija za vnaprejšnje svetovanje, naknadno pisno mnenje, pomoč pri reševanju strokovnega spora z vodjem ali sodelavcem zaprosijo pisno, s posredovanjem sporočila na e-naslov: spev@rtvslo.si. Sporočilo ne sme biti anonimno. Vsebovati mora izrecno navedbo člana Kodeksa, ki je predmet spora, vprašanja ali pobude.

Zaposleni ali sodelavec RTV Slovenija lahko Spevu na naslov spev@rtvslo.si posreduje tudi pritožbo z očitkom kršitev tega Kodeksa, ki jih je zaznal v neki programski vsebini ali ravnanju drugih zaposlenih in sodelavcev RTV Slovenija. Pritožba ne sme biti anonimna. Vsebovati mora utemeljitev očitka na podlagi člena tega Kodeksa. O takšni pritožbi Spev pisno seznaní sodelavca, ki mu je očitana kršitev, in pred obravnavo pridobi njegov pisni odziv. Odziv mora biti podan najpozneje v petih delovnih dneh od prejetega poziva. Spev po potrebi pridobi tudi mnenje nadrejenih.

Predlagateljicam in predlagateljem obravnave Spev po načelu zaupnosti lahko zagotavlja anonimnost v obravnavi, kar pomeni nerazkrivanje osebnih podatkov.

Spev lahko k presoji in obravnavi posamezne zadeve povabi druge notranje ali zunanje strokovnjake.

Obravnava se praviloma opravi v enem mesecu po prejetju predloga, pritožbe ali pobude. Konča se z zapisom mnenja oz. mnenja s priporočilom, s katerim se mora strinjati večina članov Speva.

Spev najmanj enkrat na leto, in sicer hkrati z objavo letnega poročila o delovanju Speva, ki mora biti končano najpozneje do marca naslednjega leta, predlaga tudi morebitne spremembe in dopolnitve Kodeksa.

9.2.4. Javnost dela in obravnava

Spev o ugotovitvah v konkretni zadevi seznanj vse vpletene. Interni javnosti poroča le o številu obravnavanih zadev ter o vrsti obravnave, z navedbo domnevno prekršenih členov Kodeksa.

Le izjemoma in če se s tem strinja večina članov, Spev mnenje oz. mnenje s priporočilom tudi objavi prek internih kanalov, s poudarkom na pojasnilu, zakaj neka programska vsebina ali ravnanje ni ali je v skladu s Kodeksom. Spev lahko na podlagi posameznega primera ali ponavljajočih se zadev pripravi splošno priporočilo za etično in poklicno pravilno ravnanje, v skladu s Kodeksom. Vsaka objava je namenjena spodbudi, da se napake ne bi ponavljale in da bi se Kodeks v prihodnje uporabljal dosledneje, v etičnem in poklicnem duhu.

9.3. Varuh pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov

Varuh pravic gledalcev, poslušalcev, bralcev in uporabnikov vsebin RTV Slovenija je neodvisni organ samoregulacije, ki odzive občinstva obravnava v skladu s pravilnikom o delovanju, na podlagi programskih, poklicnih in etičnih dokumentov ter dobrih medijskih praks.

Varuh prednostno obravnava zadeve z očitki kršitev tega Kodeksa.

9.4. Pravna pomoč

Vodstvo RTV Slovenija programskim ustvarjalcem zagotavlja ustrezno pravno pomoč in preventivno posvetovanje glede odločitev in ravnanj, ki bi lahko pomenili kršitev pravil, zajetih v tem dokumentu, ali predpisov v Sloveniji ali državi, v kateri nastaja določena programska vsebina.

Namen pravne pomoči je, da prepreči dejanja, ki bi lahko ogrozila upoštevanje Kodeksa, s tem pa škodila verodostojnosti, ugledu in dobremu imenu programskega ustvarjalca ali javnega medija v celoti oz. povzročila poslovno škodo RTV Slovenija.

10. UVELJAVITEV IN VELJAVNOST ETIČNEGA IN POKLICNEGA KODEKSA

Etični in poklicni kodeks RTV Slovenija sprejme Uprava RTV Slovenija, po prej opravljeni notranji javni razpravi, h kateri so povabljeni odgovorna uredništva, organizacijske enote, vodstvo, stanovske in sindikalne organizacije, delujoče na RTV Slovenija, ter Svet delavcev RTV Slovenija.

Dokument začne veljati dan po objavi v Informatorku RTV Slovenija. Od tega dne je javno dostopen na spletnih straneh RTV Slovenija. Z namenom seznanitve sodelavcev RTV Slovenija ter zainteresirane notranje in zunanje javnosti je dokument dovoljeno objaviti tudi po delih ter v prilagojenih in poenostavljenih oblikah.

Vsak zaposleni na RTV Slovenija lahko Kodeks prejme v natisnjeni obliki. Kadrovska služba RTV Slovenija ga izroči vsakomur, ki na novo sklene pogodbo o zaposlitvi ali trajnejši obliki sodelovanja.

Vodstvo RTV Slovenija poskrbi za predstavitvena in osvežitvena izobraževanja ter preverjanje znanja najmanj vsaka tri leta. Izobraževanje in preverjanje znanja so dolžni opraviti vsi programski ustvarjalci.

10.1. Spremembe in dopolnitve Kodeksa

Za zbiranje predlogov sprememb in dopolnitev tega dokumenta, njihovo obravnavo in predlaganje v končno potrditev je pristojna Skupina za kodeks.

To skupino sestavljajo Varuh in predsednik Speva ter po en predstavnik Radia Slovenija, Televizije Slovenija, MMC in regionalnih centrov. Skupino imenuje Uprava RTV Slovenija za petletni mandat. Člani med seboj izberejo predsednika. Ob zamenjavah na položaju Varuha in vodje Speva ter pri drugih kadrovskih spremembah Uprava imenuje novega člana.

Skupina najmanj enkrat na leto opravi razpravo o morebitnih dopolnitvah in spremembah, in sicer najkasneje en mesec po objavi Varuhovega in Spevovega letnega poročila, ki sta podlaga za ugotavljanje praznin ali nedoslednosti v praktični uporabi dokumenta. K razpravi lahko povabi zunanje strokovnjakinje in strokovnjake.

Skupina za kodeks oblikuje stališča o nujnih spremembah in dopolnitvah. Predloge pripravi in jih sprejme najpozneje v treh mesecih z večino glasov vseh članov. Predlagane spremembe pošlje Upravi.

Skupina lahko lastno delovanje podrobneje opredeli v poslovniku.

Uprava pred objavo sprememb in dopolnitev poskrbi za izvedbo ustreznih pravno-formalnih postopkov, pravno preverbo in čistopis.

Dopolnitve in spremembe Kodeksa morajo biti v čistopisu objavljene v Informatorju RTV Slovenija. Z njimi je treba seznaniti vse zaposlene in sodelavce. V primeru večjih sprememb in dopolnitev ter na predlog Skupine za kodeks je vodstvo dolžno pripraviti izobraževanja o spremenjenem dokumentu.

10.2. Prehodne in končne določbe

Z dnem objave Etičnega in poklicnega kodeksa RTV Slovenija prenehajo veljati Poklicna merila in načela novinarske etike (2000) in Estetska in etična merila ter navodila glede predvajanja programskih vsebin, ki vključujejo prizore nasilja ali seksualnosti (2007).

Uprava RTV Slovenija najpozneje v 60 dneh po uveljavitvi dokumenta imenuje Svet za poklicna in etična vprašanja (Spev) ter Skupino za kodeks.

Ljubljana, 21. 04. 2026

Uprava Javnega zavoda Radiotelevizije Slovenija